

Terveysalan opettajien kokemukset opiskelijoiden työharjoittelun
ohjauksesta internetpohjaisen ohjelman avulla

PRO GRADU

Tampereen yliopisto

Terveystieteiden yksikkö

Hoitotiede

Pro gradu –tutkielma

Huhtikuu 2015

Katja Varamäki

TIIVISTELMÄ

TAMPEREEN YLIOPISTO

Terveystieteiden yksikkö

VARAMÄKI KATJA: Terveysalan opettajien kokemukset opiskelijoiden työharjoittelun ohjauksesta internetpohjaisen ohjelman avulla

Pro gradu –tutkielma: 37 sivua ja 2 liitettä

Ohjaajat: ThT Professori Åstedt-Kurki Päivi ja Yliopisto-opettaja TtM Palonen Mira

Hoitotiede

Huhtikuu 2015

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli kuvata terveystieteiden opettajien kokemuksia opiskelijoiden työharjoittelun ohjauksesta internetpohjaisen ohjelman avulla. Tutkimuksen tavoitteena oli tuottaa tietoa, jota voidaan käyttää verkko-opetuksen ja terveystieteiden opettajan työn kehittämiseen. Tutkimus oli laadullinen ja tutkimusmetodina käytettiin avointa yksilöhaastattelua. Tutkimusaineisto kerättiin kesäkuussa 2013 haastatteleamalla yhden ammattikorkeakoulun yhdeksää terveystieteiden opettajaa. Tutkimusaineisto analysoitiin käyttäen induktiivista sisällönanalyysiä.

Tutkimustulosten mukaan opettajien kokemuksiin harjoittelun ohjauksesta internetpohjaisen ohjelman avulla sisältyivät systemaattinen tiedon saanti opiskelijan harjoittelusta verkko-ohjelman avulla, opettajan rooli aktiivisena verkko-ohjaajana, verkko-ohjauksen myönteiset vaikutukset opiskelijan harjoitteluun, verkko-ohjauksen myönteiset vaikutukset opettajan työssä, verkko-ohjauksen kuormittavuus opettaja työssä, vuorovaikutustaitojen korostuminen verkko-ohjauksessa, sekä ongelmat yhtenäisen verkko-ohjauksen toteutuksessa.

Opettajat kokivat saavansa verkko-ohjelman avulla systemaattisesti monipuolisesti tietoa harjoittelupaikasta, opiskelijan oppimisprosessista, käytännön ohjauksesta, sekä mahdollisista ongelmista harjoittelussa. Opettajan aktiivinen rooli sisälsi tiedon hyödyntämisen arvioinnissa, opettajan vastuullisuuden verkkokeskusteluiden ohjaamisessa, opettajan vaikuttamisen käytännön ohjaukseen, opiskelijan yksilöllisen ohjauksen, opettajan intensiivisen läsnäolon, sekä itsenäisen ohjaustavan korostumisen. Verkko-ohjaus vaikutti myönteisesti opiskelijan oppimiseen, itsearviointiin ja tavoitteiden saavuttamiseen. Verkko-ohjelma auttoi opettajaa työssä ja täydensi harjoittelun ohjausta. Opettajien ja käytännön ohjaajien sitoutuminen verkko-ohjelman käyttöön koettiin tärkeäksi. Verkko-ohjauksen kuormittavuutena koettiin sen työläys, ongelmat ajankäytön suunnittelussa sekä valintojen tekeminen resurssien puitteissa. Vuorovaikutustaitojen korostuminen verkko-ohjauksessa sisälsi heikentynyttä vuorovaikutusta opettajan ja opiskelijan välillä, ongelmia verkkokeskusteluiden ohjaamisessa, sekä tarkkuutta vaativaa kommunikointia verkko-ohjelmassa. Yhtenäisen verkko-ohjauksen ongelmiksi nousivat sitoutumattomuus verkko-ohjaukseen, sekä käytännön ohjaajien näkökulman puuttuminen.

Tutkimuksen tulokset lisäävät ja täydentävät hoitotieteen tutkimustietoa terveystieteiden työharjoittelun verkko-ohjauksesta ja opettaja työstä verkko-ohjaajana. Tutkimuksella saatua tietoa voidaan käyttää hyväksi verkko-opetuksen ja terveystieteiden opettajan työn kehittämisessä. Tutkimuksen johtopäätöksinä voidaan esittää, että verkko-ohjaus internetpohjaisen ohjelman avulla on informatiivinen, oppimista edistävä ja opettajalle mielekäs, täydentävä ohjaustapa. Työtä pidettiin kuitenkin myös kuormittavana ja vuorovaikutustaidot korostuivat verkossa. Yhtenäisen verkko-ohjauksen toteuttamiseen liittyy vielä ongelmia.

Avainsanat: verkko-opetus, hoitotyön koulutus, opiskelijaohjaus, ohjattu harjoittelu

ABSTRACT

UNIVERSITY OF TAMPERE

School of Health Sciences

VARAMÄKI KATJA: Nursing Faculty's Experiences of Student Counseling with Web-based Program During Guided Clinical Training

Master's thesis: 38 pages, 2 appendices

Supervisors: Åstedt-Kurki Päivi, PhD, Professor and Palonen Mira, MHSc, University instructor
Nursing Science

April 2015

The purpose of this study was to describe nursing faculty's experiences of student counseling with web-based program during students clinical training. The aim of the study was to provide information that can be used in developing online teaching methods and the working methods of nursing faculty. This study was qualitative research and individual open interviews were used as method. The data were collected in June 2013 from 9 nursing faculty teachers working in one Finnish University of Applied Sciences. The data were analysed by using inductive content analysis.

According to the results of the study, by utilizing a web-based program for student counseling the faculty were able to receive systematically versatile information about students' clinical training. Teachers enjoyed their active role in online counseling and witnessed the effects of online counseling both on student training and on their own work. However online counseling was also considered straining and the importance of communication skills in online counseling were highlighted. There were also difficulties related to consistent delivery of online counseling.

Teachers' were able to receive systematic and diverse information about the locations of the students' clinical training, -students learning processes, clinical supervision and possible problems in clinical training. The active role of the teachers included utilizing the received information in student evaluation, teachers' moderation over online discussions, teachers' influence on clinical supervision, individual student counseling, teachers' intensive presence online in clinical training, and teachers' highlighted independence in counseling. Positive impact was noticed on students' learning outcomes, self-evaluation and the ability to reach the learning objectives. The web-based program was helpful and complemented teachers' work, online counseling was considered reasonable, and the commitment of teachers and clinical supervisors was found important. Online counseling was considered straining when it increased the workload, caused problems in time management and made decision making more difficult due to limited resources. Moreover, since communication skills were highlighted in online counseling, communication between a teacher and a student was weakened, there were problems guiding online discussions, and communication also required accuracy. Difficulties were identified in committing to online counseling and the fact that clinical supervisors point of view from counseling had remained incomplete.

The results of this research compliment and provide a new perspective on prior studies on online counseling in nursing sciences. The findings can be used in developing online teaching methods and the working methods of nursing faculty. The findings indicate that online counseling with web-based program is informative, has a positive it effect on students' learning and outcomes and teachers favour it as a supplementary form of counseling. Nonetheless, the work was considered straining when working online and communication skills were emphasized. Also there are still problems concerning the consistency of online delivery.

Key words: online counseling, web-based programs, teaching, nursing education, student counseling, guided clinical training

1 JOHDANTO.....	1
2 TUTKIMUKSEN TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT	2
2.3 Verkko-opetus.....	2
2.1 Ammattitaitoa edistävä ohjattu harjoittelu terveysalalla	3
2.2 Verkko-ohjaus	3
2.4 Internetpohjaisten ohjelmien käyttö terveysalan harjoittelussa	4
2.5 Yhteenvedo teoreettisista lähtökohdista	5
3 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSTEHTÄVÄ.....	6
4 TUTKIMUKSEN TOTETUS.....	6
4.1. Tutkimukseen osallistujat	6
4.2 Aineiston keruu	7
4.3 Aineiston analyysi	8
5 TULOKSET	11
5.1 Opettaja harjoittelun prosessin ohjaajana verkkoympäristössä.....	11
5.1.1 Systemaattinen tiedon saanti opiskelijan harjoittelusta verkko-ohjelman avulla.....	13
5.1.2 Opettajan rooli aktiivisena verkko-ohjaajana	15
5.1.3 Verkko-ohjauksen myönteiset vaikutukset opiskelijan harjoitteluun	18
5.1.4 Verkko-ohjauksen myönteiset vaikutukset opettajan työssä.....	19
5.1.5 Verkko-ohjauksen kuormittavuus opettajan työssä.....	21
5.1.6 Vuorovaikutustaitojen korostuminen ohjauksessa	22
5.1.7 Ongelmat yhtenäisen verkko-ohjauksen toteutuksessa.....	23
5.1.8 Yhteenvedo tuloksista	24
6 POHDINTA.....	25
6.1 Tutkimuksen eettisyys	25
6.2 Tutkimuksen luotettavuus	26
6.3 Tutkimustulosten tarkastelu	29
6.4 Johtopäätökset, jatkotutkimusaiheet ja tulosten hyödyntäminen.....	33
LÄHTEET.....	35
Liite 1: Tutkimustiedote.....	38
Liite 2: Suostumuslomake	39

1 JOHDANTO

Terveysalan ammattikorkeakoulututkinnosta noin kolmannes suoritetaan työharjoittelussa. (Opetusministeriö 2013). Harjoittelua toteutetaan terveydenhuollon eri toimipisteissä, kuten esimerkiksi sairaaloissa, terveyskeskuksissa tai sairaankuljetuksessa. Merkittävä osa tutkinnosta suoritetaan siis etäällä oppilaitoksista. Eri opintojaksoihin liittyvä harjoittelu on aina ohjattua ja sen tavoitteet tulevat opetussuunnitelmasta. Jokaisella opiskelijalla on harjoittelun ajan nimetty ohjaava opettaja. Ohjaukseen osallistuu myös harjoittelupaikan ohjaaja, joka on esimerkiksi sairaanhoitaja, kätilö, terveydenhoitaja tai ensihoitaja (Luojus 2011, Opetusministeriö 2013). Terveysalan opettajan työstä harjoittelun ohjauksella on merkittävä osuus. Opettajan tehtävänä on harjoittelun aikana tukea opiskelijan oppimisprosessia niin, että hän voi saavuttaa harjoittelulle asettamansa tavoitteet (Saarikoski ym. 2009a, Luojus 2011). Ammattikorkeakoulutukseen siirtymisen myötä opiskelijoiden henkilökohtainen ohjaaminen harjoittelussa on lisääntynyt, mikä on parantanut opiskelijoiden arvioimana ohjauksen laatua. Samaan aikaan opettajan tapaamiset harjoittelun aikana ovat merkittävästi vähentyneet ja opettajan rooli ohjaajana on muuttunut yhä enemmän oppimisprosessin tukijaksi (Saarikoski ym. 2009a).

Tieto- ja viestintätekniikan kehitys ja sen sulauttaminen terveystieteen opetukseen on tuonut uusia haasteita harjoittelun ohjaukseen. Verkko-ohjaus opettajan työvälineenä ja pedagogisena mallina harjoittelun ohjauksessa on vielä verrattain uutta, eikä sitä ole vielä laajasti tutkittu. Tämän tutkimuksen tarkoituksena on kuvata hoitotyön opettajien kokemuksia harjoittelun verkko-ohjauksesta, kun työvälineenä käytetään internetpohjaista verkko-ohjelmaa. Tutkimuksen tavoitteena on tuottaa tietoa verkko-ohjauksesta ja opettajan työstä. Saatua tietoa voidaan hyödyntää verkko-opetuksen ja terveystieteen opettajan työn kehittämisessä.

Hoitotieteellisen tutkimuksen tarkoituksena on tuottaa tutkittua tietoa terveystieteen opetuksesta ja sen tarpeisiin. Uusimman teknologian käytön kokemuksia tulee kerätä aktiivisesti tutkimuksen keinoin, jotta voidaan kehittää yhä parempia ja kustannustehokkaita opetusmenetelmiä terveystieteen opetukseen. Opetuksen tehostaminen ja koulutusmäärien lisääminen tulevaisuudessa edellyttävät tutkimustietoa uusien opetusmuotojen vaikuttavuudesta. Hoitajien koulutuksen kannalta on oleellista tutkia, millaisia taitoja hoitajilta tämän päivän hoitotodellisuudessa edellytetään ja millä opetusmetodeilla oppimista voidaan edistää. Terveystieteen opetus ja sen suunnittelu perustuvat hoitotieteellisessä tutkimuksessa tuotettuun tietoon. Koulutuksen suunnittelussa käytetään hyväksi

myös muiden tieteenalojen kuten esimerkiksi kasvatustieteen tutkimustietoa. (Eriksson ym. 2012.) Aihe on erittäin ajankohtainen, sillä etäopetuksen kehittäminen koskee kaikkea opetusta. Nopeat siirtymiset uuden teknologian käyttöön voivat aiheuttaa viiveitä pedagogisessa suunnittelussa, eivätkä opettajien verkko-ohjaustaidot välttämättä ole silloin riittävällä tasolla.

2 TUTKIMUKSEN TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT

2.3 Verkko-opetus

Verkko-opetuksella tarkoitetaan opetusta, jota annetaan internetin kautta verkon välityksellä joko lähi- tai etäopetuksena käyttäen apuna erilaisia verkkosovelluksia. Teknologian käyttö opetuksessa vaatii opettajalta uusia taitoja, jotta näitä välineitä voidaan hyödyntää opetuksessa (Nevgi & Heikkilä 2005). Opettajan tehtävänä on luoda verkosta oppimisympäristö joka tukee ja edistää oppimista. Opettaja tarvitsee tässä tehtävässä tietoa verkkopedagogiikasta, sekä taitoa käyttää sitä kulloinkin sopivalla tavalla oppimisympäristön rakentamisessa. (Nevgi & Heikkilä 2005, Löfström ym. 2010.) Verkkoympäristössä korostuu yhteisöllinen oppiminen, jossa oppilaat tuottavat yhdessä tietoa. Opettajan tehtävänä on ohjata toimintaa niin, että se tukee yhteistoiminnallista oppimista ja osaamista. (Helander 2009.) Verkossa tapahtuva oppimisen ohjaaminen vaatii opettajalta tiettyjen osa-alueiden hallintaa. Näitä ovat verkkoviestintään liittyvän teknisen osaamisen lisäksi oppimisen ohjaamisen prosessin tuntemus ja oppimisen pedagoginen suunnittelu. (Helander 2009.)

Hoitotieteellisissä terveysalan opetuksen tutkimuksissa aihetta on tutkittu eri näkökulmista. On tutkittu perinteisestä opetuksesta verkko-opetukseen siirtyneiden opettajien kokemuksia (Johnson 2008) opettajien työn muutosta (Ryan ym. 2004, Johnson 2008) ja kokemuksia verkko-opetuksesta (Christianson 2002). On myös tutkittu opettajien asenteita etäopetusta kohtaan (Blake 2009, Mancuso 2009) ja ajankäyttöä verkko-opetuksessa (Barber Parker & Howland 2006).

Teknologian käytössä on vielä paljon eroja opettajien ja oppilaitosten välillä. On opettajia, jotka ovat perehtyneet siihen syvällisesti ja niitä jotka eivät käytä teknologiaa säännöllisesti opetuksessaan. Kokeneet verkko-opettajat hallitsevat myös pedagogisen suunnittelun paremmin (Ilomäki 2012.) Epäsuhta opettajien koettujen taitojen ja asennoitumisen välillä voi luoda tarpeettoman kuilun opetushenkilöstöön ja halukkuuteen käyttää teknologiaa. Teknologian käyttö ei yksinään paranna opetusta ja ohjausta ja sen vaikutusta voi olla vaikea mitata (Korhonen 2007).

Tulevaisuudessa nähdään, että mobiilikäyttö tulee lisääntymään kaikessa opetuksessa (Toikkanen 2012), siksi opetuksen suunnittelussa tulisi yhä enenevässä määrin ottaa huomioon miten tämä toteutetaan.

2.1 Ammattitaitoa edistävä ohjattu harjoittelu terveystalalla

Terveystalon tutkintoon liittyvistä opinnoista merkittävä osa suoritetaan harjoittelussa terveydenhuollon eri toimipisteissä. Harjoittelua kuvaavia käsitteitä on käytössä useita kuten esimerkiksi käytännön harjoittelu, kliininen oppiminen, ohjattu harjoittelu ja kliininen opiskelu. Ammattikorkeakouluasetuksessa (EDILEX 2013) ja tutkimuksissa (mm. Luojus 2011) terveystalon harjoittelua kutsutaan ammattitaitoa edistäväksi ohjatuksi harjoitteluksi. Tässä tutkielmassa käytetään jatkossa käsitettä harjoittelu kuvaamaan samaa asiaa.

Harjoittelun tarkoituksena on mahdollistaa hoitotyön teoreettisten ja kliinisten taitojen harjoittelu autenttisessa ympäristössä. Harjoittelun kesto on yleensä kahdesta viikosta kuuteen viikkoon. Opiskelija laatii harjoittelun alussa henkilökohtaiset oppimistavoitteet kirjallisesti yhdessä harjoittelupaikan käytännön ohjaajan kanssa. Opettaja kommentoi opiskelijan laatimia tavoitteita ja ohjaa harjoittelun etenemistä yhdessä harjoittelupaikan ohjaajan kanssa, jotta oppimistavoitteet saavutettaisiin (Luojus 2011). Opettaja tapaa opiskelijan henkilökohtaisesti harjoittelun aikana keskimäärin kaksi kertaa (Saarikoski ym. 2009a) harjoittelun pituudesta riippuen. Opettajan ja opiskelijan välisen ohjaussuhteen rakentamisessa tämä on koettu liian vähäiseksi (Saarikoski ym. 2009b). Opiskelijat suorittavat harjoittelujaksojaan yhä useammin myös kauempana eri toimipisteissä oman ammattikorkeakoulun tarjoamien harjoittelupaikkojen ulkopuolella. Näiden opiskelijoiden tapaaminen harjoittelun aikana on haasteellista järjestää. Osa ohjauksesta tai koko harjoittelun ohjaus voidaan toteuttaa mobiililaitteen tai tietokoneen avulla verkon kautta, joko käyttämällä verkko-sovellusta tai sähköpostia. (Mettiäinen 2012.)

2.2 Verkko-ohjaus

Terveystalon opettajan työ on muuttunut viimeisen kymmenen vuoden aikana perinteisestä opetuksesta oppimista ohjaavaksi (Saarikoski ym. 2009a). Hoitotieteessä ohjaus esiintyy usein jonkin toisen käsitteen sisällä kuten esimerkiksi potilasohjauksen yhteydessä. Ohjauksessa on kyse oppijan tukemisesta niin, että hän löytää itse oman tapansa oppia, käyttämällä annettuja resursseja. Ohjaus ymmärretään aktiiviseksi tavoitteelliseksi toiminnaksi, jossa ohjaaja on vuorovaikutuksessa

ohjattavan kanssa. Ohjaus tapahtuu aina kontekstissa, jonka muodostaa esimerkiksi ohjausympäristö ja ne ympäristötekijät jotka vaikuttavat ohjaustilanteeseen (Kääriäinen & Kyngäs 2005).

Ohjaus on käsitteenä laaja ja sitä käytetään hyvin erilaisissa merkityksissä. Opetus ja ohjaus ovat lähikäsitteitä ja merkitykseltään hyvin samanlaisia, niitä usein käytetäänkin sekaisin tai samankaltaisissa tilanteissa (YSA 2013). Opetus kuitenkin eroaa ohjauksesta luonteensa vuoksi. Opetuksen ominaispiirteet eivät edellytä aktiivista vuorovaikutusta, motivointia tai neuvontaa. Ohjausta on hoitotieteessä tutkittu monipuolisesti, esimerkiksi potilaiden ohjausta (Kääriäinen & Kyngäs 2004) terveydenhuoltohenkilöstön käsityksiä ohjauksesta sairaalassa (Kääriäinen ym. 2005), sekä harjoittelun ohjausta ohjaajien näkökulmasta (Luojuus 2011). Tässä tutkielmassa ohjauksen näkökulma on opettajan työssä ohjaajana, kun se tapahtuu internetpohjaisessa kontekstissa.

Internetin kautta, verkon välityksellä annettua ohjausta kutsutaan tässä tutkimuksessa verkko-ohjaukseksi. Verkon käyttö tapahtuu jonkin välineen avulla, kuten tietokoneella tai mobiililaitteella. Tänä päivänä yhä useammat opiskelijat omistavat jonkin mobiililaitteen joita ovat esimerkiksi kämmenmikro, älypuhelin ja kannettava tietokone. Opiskelijat ovat myös halukkaita käyttämään uusia välineitä opiskelussaan. (Sariola 2003, Eristi ym. 2011.) Oppimisympäristö eli konteksti on verkko-ohjauksessa perinteiseen harjoittelun ohjaukseen verrattuna erilainen ja se asettaa opettajan ohjaukselle erilaiset vaatimukset. (Syrjäkari 2007, Kääriäinen & Kyngäs 2005). Ohjaus verkossa tapahtuu pääosin kirjallisessa muodossa perinteisen kasvokkain käytävään keskusteluun sijaan (Nevgi & Heikkilä 2005). Opettajan työn muutoksesta ja harjoittelun ohjauksesta tarvitaan yksilöllisiä kokemuksia moniulotteisen tiedon saamiseksi (Saarikoski ym. 2009).

2.4 Internetpohjaisten ohjelmien käyttö terveysalan harjoittelussa

Internetpohjaisia ohjelmia kutsutaan tässä tutkimuksessa verkko-ohjelmiksi. Tähän mennessä tehdyissä tutkimuksissa verkko-ohjelmien käyttö terveysalan opetuksessa on todettu tehokkaaksi tavaksi opettaa hoitotyötä (Johnson 2008, Lu ym. 2009). Opettajalta verkko-ohjaus vaatii aikaa ja paneutumista ohjelmien käyttöön. Opettajat tarvitsevat myös teknologista tukea. (Lu ym. 2009.) Verkossa huonosti selviytyvien opiskelijoiden huomiointi on tärkeää, jotta opettaja voi keskittyä erityisesti heihin. Verkko-ympäristössä on myös helpompi painottaa asioita ja antaa selityksiä yksilöllisesti (Lu ym. 2006), kun yhteys opiskelijaan on koko harjoittelun ajan tiivis. Yhteisöllisiä

verkkokeskusteluita käytetään verkko-opetuksessa yleisesti. Niissä mahdollistuu dialoginen vuorovaikutuksessa syntyvä tiedonrakentelu yhdessä keskustelemalla ja argumentoimalla. Opiskelijat hyötyvät vaihtaessaan mielipiteitä ja näkökantojaan oppimisesta. (Nevgi & Tirri 2005.)

Tampereen ammattikorkeakoulussa on kokeiltu harjoittelunohjausta sähköisen arviointijärjestelmän avulla (Mettiäinen 2012). Laaksonen ja Pohjola (2010) kartoittivat opiskelijoiden kokemuksia saman verkko-ohjelman käytöstä harjoittelun aikana syventävässä projektityössään. Tulosten mukaan opiskelijat kokivat verkon käytön ja sitä kautta saadun ohjauksen oppimista edistävänä ja tavoitteiden laadinta oli selkeämpää kuin perinteissä tavassa. (Laaksonen & Pohjola 2010). Opettajien kokemuksista huomioitavaa oli että ohjelmaa enemmän käyttäneet kokivat käytön positiivisempana, kuin vain vähän käyttäneet, jotka suhtautuivat ohjelmaan epäilevämmiin (Mettiäinen 2012). Harjoittelun ohjauksesta ja eri ohjausmenetelmien käytöstä tarvitaan monipuolista tutkimustietoa. Laadullisilla menetelmillä on mahdollista saada yksilöiden kokemuksia paremmin esiin ilmiön moninaisuuden ymmärtämiseksi. (Saarikoski ym. 2009a.)

Saarikosken ym. (2009b) tutkimuksessa opiskelijat, jotka tapasivat ohjaavan opettajansa säännöllisesti harjoittelun aikana, olivat myös enemmän yhteydessä virtuaalisesti. Uudet pedagogiset verkkopohjaiset menetelmät ovat tuoneet sekä mahdollisuuksia, että haasteita kommunikointiin opettajan ja opiskelijan välillä harjoittelun aikana. Opiskelijoiden parantuneet tietotekniikkataidot ja tekniikan tuomat mahdollisuudet antavat yhä paremmat mahdollisuudet opettajille kehittyä opiskelijoiden oppimisen tukemisessa harjoittelun aikana. (Saarikoski ym. 2009b.)

2.5 Yhteenveto teoreettisista lähtökohdista

Terveysalan verkko-opetuksesta on saatavilla monipuolisesti tutkittua tietoa (mm. Christianson 2002, Ryan ym. 2004, Barber Parker & Howland 2006, Johnson 2008, Blake 2009, Mancuso 2009). Hoitotieteen ja kasvatustieteiden tutkimuksissa on laajasti selvitetty verkko-opetuksen ja verkko-ohjauksen käsitteitä (Kääriäinen & Kyngäs 2005) ja kokemuksia (Kullaslahti 2011). Ammattikorkeakoulun terveysalan harjoittelua on myös selvitetty useissa tutkimuksissa (mm. Luojus 2011, Saarikoski 2009a, 2009b). Terveysalan harjoittelun verkko-ohjauksesta verkko-ohjelman avulla opettajan näkökulmasta ei kuitenkaan löydetty juuri lainkaan tieteellisesti tutkittua tietoa. Terveysalan hoitotyön opetuksen kehittämiseksi tarvitaan lisää tutkimusta erilaisten opetusmenetelmien vaikuttavuudesta. Erilaisten verkko-opetusmuotojen lisääntyessä on

suunnattava enemmän tutkimusta niiden käyttö-kokemuksiin. Tällaista tutkimustietoa ei ole vielä laajasti saatavilla ja siksi sen kokoamiseksi täytyy käyttää ladullisia tutkimusmenetelmiä (Cook ym. 2010.)

3 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSTEHTÄVÄ

Tutkimuksen tarkoituksena oli kuvata työharjoittelun ohjausta internetpohjaisen ohjelman avulla terveysalan opettajien näkökulmasta. Tutkimuksen tavoitteena on tuottaa tietoa, jota voidaan hyödyntää verkko-opetuksen ja terveysalan opettajien työn kehittämisessä.

Tutkimustehtävänä oli:

Kuvata terveysalan opettajien kokemuksia harjoittelun ohjauksesta internetpohjaisen ohjelman avulla.

4 TUTKIMUKSEN TOTETUS

Tutkimusmenetelmän valintaa ohjasi tutkittava ilmiö ja se, miten siitä voidaan saada mahdollisimman luotettavaa tietoa. Harjoittelun verkko-ohjausta ei ole vielä tutkittu riittävästi ja ilmiön kanssa tekemissä olleita henkilöitä on rajallinen määrä. Tutkimusta varten oli tarkoitus löytää juuri ne henkilöt, joilla oli kokemusta verkko-ohjauksesta. Laadullisiin tutkimusmenetelmiin kuuluvalla avoimella haastattelulla haluttiin saada tutkimukseen osallistujien näkökulmasta mahdollisimman laaja ja monipuolinen kuva tutkittavasta ilmiöstä. (Kylmä & Juvakka 2007, Polit & Beck 2012.)

4.1. Tutkimukseen osallistujat

Tutkimusaineisto kerättiin sieltä missä tutkittava ilmiö esiintyi (Polit & Beck 2012). Tutkimusta varten rekrytoitiin yhden ammattikorkeakoulun terveysalan opettajia (n=15), jotka olivat työssään käyttäneet internetpohjaista verkko-ohjelmaa harjoittelun ohjauksessa. Tutkimukseen päätettiin ottaa mukaan sekä päätoimiset, että osa-aikaiset opettajat, jotka olivat tutkimusajankohtana työsuhteessa ammattikorkeakouluun. Työkokemuksen tai verkko-ohjaukokemuksen määrä ei

rajoittanut tutkimukseen osallistumista. Tutkimustiedotteessa (LIITE 1) kerrottiin tutkimuksesta ja osallistumisen vapaaehtoisuudesta. Kaikilta tutkimukseen halukkailta osallistujilta pyydettiin kirjallinen suostumus (LIITE 2).

Tutkimuslupaa haettiin yhdestä ammattikorkeakoulusta tutkimussuunnitelma liitteenä. Osallistujien rekrytointia varten pyydettiin niiden opettajien yhteystiedot, joilla oli esimiehen ilmoituksen mukaan kokemusta harjoittelun ohjauksesta internetpohjaisella verkko-ohjelmalla. Yhteydenotto rekrytoitaviin tapahtui sähköpostilla, jolla tiedusteltiin alustavaa halukkuutta osallistua tutkimukseen. Sähköpostin liitteenä toimitettiin tutkimustiedote (LIITE 1), jossa kerrottiin tutkimuksesta ja siihen osallistumisesta. Tutkimukseen ilmoitti halukkuutensa 9 henkilöä, jotka kaikki otettiin mukaan. 6 henkilöä ei halunnut osallistua tutkimukseen. Laadullisessa tutkimuksessa tarkoituksena on löytää ne tiedonantajat joilla on kokemusta ja ovat olleet riittävän kauan tekemisissä tutkittavana ilmiön kanssa. Tiedonantajien määrä ei ollut näin ratkaiseva, vaan tiedon saanti. Ratkaisevaa oli myös informatiivisten henkilöiden löytäminen sillä heidän avulla ilmiöstä voitiin saada mahdollisimman monipuolinen kuva ilmiöstä. (Polit & Beck 2012.) Tämän jälkeen osallistujien kanssa sovittiin yksilölliset haastatteluajat heille sopivaan aikaan. Haastattelut toteutettiin kesäkuun 2013 aikana haastateltavien työpaikalla työaikana ja yksi haastattelu työajan- ja paikan ulkopuolella.

4.2 Aineiston keruu

Avoim haastattelu valittiin tässä tutkimuksessa aineistonkeruumenetelmäksi, koska se antaa parhaiten tietoa aihealueesta jota on tutkittu vähän (Polit & Beck 2012). Haastattelu oli strukturoimaton, eli valmiita kysymyksiä tai teemoja ei esitetty vaan keskustelu eteni vapaasti tutkittavasta aiheesta (Kylmä & Juvakka 2007, Polit & Beck 2012). Haastatteluihin oli varattu aikaa kullekin 1-1,5 tuntia. Osallistujilla oli mahdollisuus ehdottaa sopivaa ajankohtaa ja paikkaa. Heillä oli myös työnantajan puolesta mahdollisuus osallistua haastatteluun työaikana työpaikalla. Ennen haastattelun aloitusta tarkistettiin osallistujan suostumus suullisesti ja kirjallisesti. Lisäksi kerrottiin osallistujan oikeudesta muuttaa suostumustaan, tai haastattelussa sanottua missä tahansa vaiheessa tutkimusta. Tutkija kysyi myös mahdollisuutta tehdä tarvittaessa lisäkysymyksiä tai selvennyksiä myöhemmin puhelimitse tai sähköpostilla.

Haastattelut toteutettiin avoimena yksilöhaastatteluna siten, että tutkija huolehti aiheesta pysymisestä (Kylmä & Juvakka 2007, Ruusuvuori & Tiittula 2009). Haastattelutilanteet

nauhoitettiin kokonaisuudessaan kahdella eri laitteella. Näin varmistettiin haastattelun tallentuminen ja minimoitiin mahdollinen laitteesta johtuva vika, joka olisi vaikuttanut sen laatuun tai jopa tuhonnut sen. Nauhoitus valittiin myös siksi, että haluttiin luoda rento keskustelunomainen ilmapiiri ilman, että tutkija tekisi koko ajan muistiinpanoja. Nauhoituksen avulla oli myös helppo palata haastattelun aikaisiin yksityiskohtiin jälkikäteen niitä kuuntelemalla (Ruusuvuori & Tiittula 2009). Haastatteluiden ajan pidettiin tutkimuspäiväkirjaa johon tutkija kirjasi esiin nousseita asioita ja ajatuksia. Haastatteluiden edetessä tutkijan oli näin mahdollista parantaa haastattelutekniikkaansa sekä myös ohjata keskustelua aihealueisiin jotka nousivat esille haastatteluissa. Näihin aihealueisiin viitattiin haastattelijan toimesta, haastattelun eteenpäin viemiseksi silloin, kun keskustelu pyöri saman asian ympärillä.

4.3 Aineiston analyysi

Tutkimusaineiston analyysimenetelmäksi valikoitui sisällönanalyysi. Se on yleisesti käytetty menetelmä laadullisissa tutkimuksissa ja sen avulla pyritään kuvailemaan tutkittavaa ilmiötä etsimällä aineistosta järjestelmällisesti vastauksia tutkimuskysymykseen (Kyngäs ym. 2011). Analyysissä lähdettiin liikkeelle aineistosta käsin ja sen ehdoilla, eli induktiivisesti. Menetelmä sopii tutkimuksiin, joissa aihealueesta on vain vähän, tai ei lainkaan aiempaa tutkimustietoa (Elo & Kyngäs 2008).

Analyysi aloitettiin nauhoitettujen haastatteluiden litteroinnilla, eli nauhoitettu puhe kirjoitettiin puhtaaksi sanatarkasti paperille. Tutkimuksessa oli tarkoituksena selvittää tiedonantajien kokemuksia ja siksi tekstistä jätettiin pois toistuvat ilmaisut puheessa kuten esimerkiksi ”niinku” ja ”tota noin”, mikäli ne eivät vaikuttaneet itse ilmaisun sisältöön (Ruusuvuori 2010). Litteroitu aineisto luettiin läpi kahteen kertaan ja ensimmäisellä kerralla verrattiin nauhoitukseen. Aineistoon tehtiin muistiinpanoja ja merkittiin selvennyksiä, kun haastattelut olivat vielä tuoreina hyvin muistissa. Haastattelupäiväkirjojen merkinnöistä oli myös paljon apua litterointivaiheessa. Läpilukuvaiheessa tutkija teki muistiinpanoja asioista, jotka nousivat toistuvasti esiin haastatteluissa. Ne auttoivat myöhemmin hahmottamaan myös sisällön analyysivaihetta. Litteroitua tutkimusaineistoa kertyi 56 sivua kun kirjasinkoko oli 12 ja rivinväli 1,5.

Analyysin seuraavassa vaiheessa muodostettiin yleiskuva aineistosta, eli luettiin litteroidut haastattelut läpi. Aineistosta lähdettiin hakemaan vastauksia tutkimustehtävään ”Millaisia kokemuksia terveysalan opettajilla on harjoittelun ohjauksesta internetpohjaisen ohjelman avulla”.

Tutkimustehtävään sopivat ilmaisut eli havaintoyksiköt alleviivattiin ensin tekstin joukosta. Yksi litteroitu virke saattoi sisältää useamman havaintoyksikön ja tämä piti ottaa myöhemmin huomioon myös aineiston koodauksessa.

Seuraavassa vaiheessa havaintoyksiköt irrotettiin litteroidusta tekstistä ja ne siirrettiin taulukkoon tekstinkäsittelyohjelmaan (TAULUKKO 1). Tämän jälkeen aloitettiin alkuperäisilmaisujen pelkistäminen, jolloin ilmaisua tiivistettiin ja se muutettiin yleiskielelle säilyttäen alkuperäinen ajatus, lisäämättä ja pois jättämättä mitään (Kylmä & Juvakka 2007, Polit & Beck 2012). Ilmaisujen irrottaminen varsinaisesta haastattelutekstistä ja samalla asiayhteydestä vaikeutti niiden pelkistämistä ja siksi muistiinpanoja lisättiin taulukkoon sulkuihin ilmaisun perään. Tässä vaiheessa koodattiin alkuperäinen ilmaus ja pelkistys niin että niiden alkuperä voitiin jäljittää takaisin litteroituun aineistoon. Koodauksessa käytettiin haastattelun numeroa sekä juoksevaa havaintoyksikkönumeroa litteroidusta tekstistä. Sopivan koodaustavan valitseminen tapahtui analyysin edetessä, kun oli ensin oli kokeiltu muutamaa erilaista tapaa. Koodauksen avulla oli helppo palata alkuperäiseen kohtaan tarvittaessa, ilman että piti lukea koko haastatteluteksti läpi. Tekstinkäsittelyohjelman hakutoimintoa käytettiin myös hyväksi, kun piti hakea haluttu kohta haastattelusta tai taulukoiden ilmaisuista. Aineiston tallentamisella ja varmuuskopioilla pyrittiin ajan säästämiseen ja estämään tehdyn työn katoaminen kesken analyysivaiheen.

TAULUKKO 1. Esimerkki pelkistämisen eri vaiheista.

Ote alkuperäisestä haastattelusta	Pelkistetty ilmaus	Lyhyt pelkistys
<i>(x.4) osa oli aika systemaattisia vastauksissaan (verkko-ohjelmassa) ja siinä pääsi kyllä käsitykseen miten sielä nyt sitten menee</i>	(x.4) verkko-ohjelman systemaattisista vastauksista sai käsityksen miten harjoittelussa menee	Tieto opiskelijan harjoittelun sujumisesta
<i>(x.6) pystyi tekemään päätelmiä siitä miten opiskelija pääsee sisään siihen osaston toimintaan (verkko-ohjelmasta)</i>	(x.6) verkko-ohjelmasta voin tehdä päätelmiä miten opiskelija on sopeutunut osastolle	Tieto opiskelijan harjoitteluun sopeutumisesta

Huolellisella pelkistämällä pyrittiin mahdollisimman tarkkaan alkuperäistä ilmaisua vastaavaan tulkintaan. Ensimmäisen pelkistyskerran jälkeen oli tarve vielä lyhentää ensimmäisiä pitkiä

pelkistyksiä, eli tehtiin vielä toinen pelkistysvaihe, jossa tiivistettiin ensimmäistä pelkistystä aineiston käsittelyn helpottamiseksi. Pelkistämiseen kului paljon aikaa ja jossain vaiheessa tutkijan olikin luotettava omaan tulkintaansa ja tyydyttävä siihen, vaikka kokemattomuus tämän menetelmän käytössä teki siitä haastavaa.

Seuraavassa vaiheessa pelkistetyt ilmaisut ryhmiteltiin eli klusteroitiin hakemalla samankaltaisuuksia tai erilaisuuksia niiden välillä. Ryhmittelyn alussa tietyt teemat nousivat voimakkaasti esiin. Ilmaisujen ryhmittelyä helpottamaan aineistolle tehtiin analyttisiä teemoja, eli kysymyksiä tutkimustehtävä mielessä pitäen (Ruususvuori ym. 2010, Polit & Beck 2012). Tämän jälkeen muodostettiin ryhmät, eli alaluokat jotka olivat sisällöltään samankaltaiset ja ne nimettiin. Alaluokat ryhmiteltiin edelleen yläluokkiin, jotka nimettiin ja samalla abstrahoiitiin. (TAULUKKO 2). Koko induktiivisen prosessin ajan haettiin aineistosta vastauksia tutkimustehtävään. (Kylmä & Juvakka 2007, Elo & Kyngäs 2008, Polit & Beck 2012.) Pelkistystä lopullisessa tiivistetyssä sisällönanalyysissä, jossa päällekkäisyydet samaa tarkoittavat pelkistykset olivat yhdistetty, oli 267 kpl.

TAULUKKO 2. Esimerkki aineiston luokittelusta

Pelkistys	Alaluokka	Yläluokka
Verkko-ohjelmasta sain kuvaa ammatillisesta kehitymisestä	Tieto opiskelijan kehitymisestä harjoittelussa	Systemaattinen tiedon saanti opiskelijan harjoittelusta verkko-ohjelman avulla
Verkko-ohjelmasta sain kuvaa ammatillisesta kasvusta		
Verkko-ohjelmasta sain kuvaa opiskelijan kehitymisestä		
Verkko-ohjelmasta sain kuvaa opiskelijan taitojen kehitymisestä		
Verkko-ohjelmasta huomaan ongelmat harjoittelussa	Tieto opiskelijan mahdollisista ongelmista harjoittelussa	
Opiskelijan taustaongelmat näkyivät verkko-ohjelmassa		
Tunnistan verkko-ohjelmasta jos opiskelijalla on huolia harjoittelussa		
Verkko-ohjelman avulla voin ennakoita opiskelijan ongelmia		
Verkko-ohjelmasta näen tukea tarvitsevat opiskelijat		

5 TULOKSET

Tutkimukseen osallistui 9 terveystieteen ammattikorkeakouluopettajaa. Työkokemusta heillä oli hoitotyön opettajina kahdesta vuodesta noin kolmeenkymmeneen vuoteen. Kokemusta harjoittelun verkko-ohjauksesta osallistujilla oli muutamasta kuukaudesta noin seitsemään vuoteen. Harjoittelun ohjauksessa opettajat olivat käyttäneet kahta eri internetpohjaista ohjelmaa, joista toinen oli sähköinen harjoittelun seuranta- ja arviointijärjestelmä eTaitava ja toinen Moodle-verkkoalustalla tapahtuva yhteisöllinen verkkokeskustelu. Lähes kaikki opettajat olivat käyttäneet molempia verkko-ohjelmia harjoittelun ohjauksessa jossain vaiheessa. Tuloksissa näistä kahdesta ohjelmasta käytetään yhteistä nimitystä verkko-ohjelma tai erikseen eTaitava ja verkkokeskustelu. Tässä tutkimuksessa kerätyt kokemukset liittyivät 2–6 viikkoa kestäviin harjoittelujaksoihin joista suurin osa oli 4–6 viikkoa kestäviä harjoitteluita.

5.1 Opettaja harjoittelun prosessin ohjaajana verkkoympäristössä

Opettajien kokemukset harjoittelun ohjauksesta internetpohjaisen ohjelman avulla jakaantuivat seitsemään yläluokkaan, jotka kuvaavat **opettajaa harjoittelun prosessin ohjaajana verkkoympäristössä; systemaattinen tiedon saanti opiskelijan harjoittelusta verkko-ohjelman avulla, opettajan rooli aktiivisena verkko-ohjaajana, verkko-ohjauksen myönteiset vaikutukset opiskelijan harjoitteluun, verkko-ohjauksen myönteiset vaikutukset opettajan työssä, verkko-ohjauksen kuormittavuus opettaja työssä, vuorovaikutustaitojen korostuminen verkko-ohjauksessa, sekä ongelmat yhtenäisen verkko-ohjauksen toteutuksessa** (KUVIO 1).

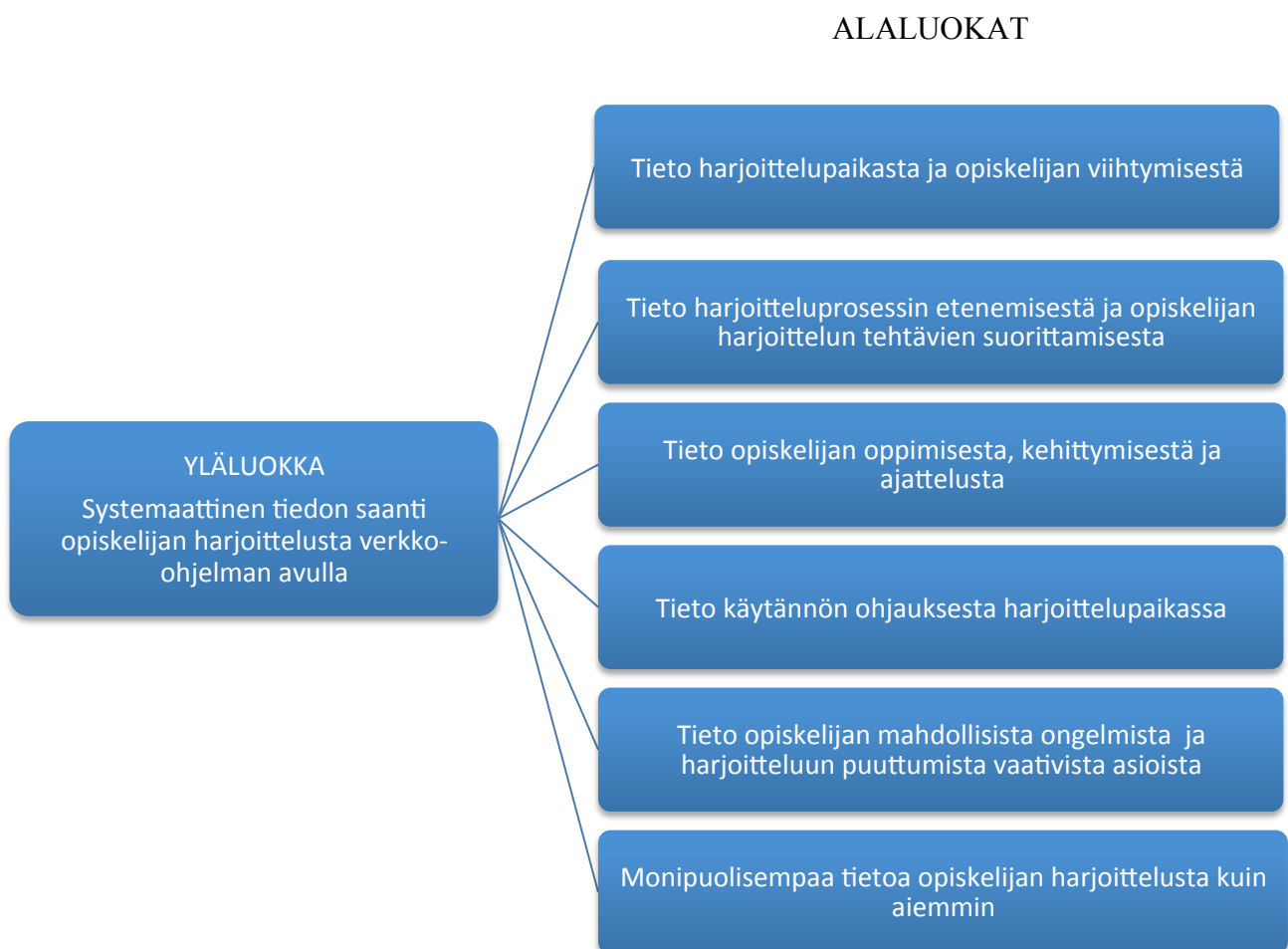

KUVIO 1. Opettaja harjoittelun prosessin ohjaajana verkkoympäristössä, sekä sitä kuvaavat yläluokat

5.1.1 Systemaattinen tiedon saanti opiskelijan harjoittelusta verkko-ohjelman avulla

Opettajat saivat systemaattisesti monipuolista tietoa opiskelijan harjoittelusta verkko-ohjelman avulla. Tietoa saatiin harjoittelupaikasta ja opiskelijan viihtymisestä, harjoitteluprosessin etenemisestä ja opiskelijan harjoittelun tehtävien suorittamisesta, opiskelijan oppimisesta, kehittymisestä ja ajattelusta, käytännön ohjauksesta harjoittelupaikassa, opiskelijan mahdollisista ongelmista ja harjoitteluun puuttumista vaativista asioista, sekä monipuolisempaa tietoa harjoittelusta kuin aiemmin (KUVIO 2). Systemaattisella tarkoitetaan tässä säännöllistä, eli vähintään kerran viikossa saatua tietoa verkko-ohjelmasta. eTaitava-ohjelmassa opiskelijat vastasivat viikoittain opettajien valmiiksi ohjelmaan laatimiin kysymyksiin ja verkkokeskustelussa opiskelijat keskustelivat ryhmässä kerran viikossa harjoitteluun liittyvistä teemoista ja kokemuksista.

KUVIO 2. Systemaattinen tiedon saanti opiskelijan harjoittelusta verkko-ohjelman avulla

Verkkokeskusteluista ja eTaitava-ohjelmasta opettajat saivat *tietoa harjoittelupaikasta ja opiskelijan viihtymisestä*. Samalla välittyi kuva harjoittelupaikasta ja siitä mitä harjoittelupaikalla tapahtui. Verkko-ohjelmien kautta opettaja tulkitse miten opiskelija oli sopeutunut harjoitteluun, mitä opiskelijoille kuuluu ja kuinka harjoittelu on sujunut. Samalla saatiin kuvaa harjoittelun arjesta ja opiskelijan kokemuksista harjoittelussa. Verkko-ohjelman vastausten perusteella voitiin muodostaa kuvaa opiskelijasta ja saada tietoa hänen motivaatiostaan.

”Tasan tarkkaan tiesin miten siellä tapahtuu”

”yhteisöllinen keskustelu, sieltä saa enemmän tietoa”

Opettajat saivat *tietoa harjoitteluprosessin etenemisestä ja opiskelijan harjoittelun tehtävien suorittamisesta*. Verkko-ohjelma avulla opiskelijan harjoitteluprosessista saatiin muodostettua kokonaiskuva. Opiskelijaa voitiin seurata ja saatiin tietoa mikäli prosessissa tapahtui muutoksia. Opettaja sai käsitystä harjoittelun suunnasta, etenemisestä ja tapahtumista. Erityisesti eTaitavasta, mutta myös verkkokeskusteluista saatiin viikoittain tietoa siitä, mitä opiskelija oli tehnyt harjoittelussa. Tekemisiä voitiin näin seurata riittävän harjoittelun varmistamiseksi. Toisaalta samalla tavalla näkyi myös opiskelijan tekemättömyys. Näin tapahtui esimerkiksi jos opiskelija ei ollut vastannut eTaitava-ohjelmassa, ei osallistunut verkkokeskusteluun, ei ollut saanut mahdollisuutta harjoitella harjoittelupaikassa, tai ei ollut huolehtinut itse oppimistehtäviensä harjoittelusta.

”Tärkeintä oli että pystyin seuraamaan harjoittelun prosessia hyvinkin tarkasti”

Opiskelijan oppiminen näkyi opettajalle. Opettajat saivat *tietoa opiskelijan oppimisesta, kehittymisestä ja ajattelusta*. Verkko-ohjelmasta sai kuvaa opiskelijan oppimispolusta ja oppimiskehityksestä. Opettajat kokivat saavansa verkko-ohjelmasta myös prosessiarviointia oppimisesta ja se lisäsi ymmärrystä. Opiskelijan ja samalla hänen taitojensa kehittyminen näkyivät verkko-ohjelman vastauksissa. Opettajan oli mahdollista seurata verkkokeskusteluista miten opiskelijoiden ammatillinen kasvu eteni harjoittelun kuluessa. Tämä oli mahdollista erityisesti pitkien eli 6 viikkoa kestävien harjoittelujakson aikana. Samoin saatiin kuvaa opiskelijan ajattelusta ja sen kehittymisestä, kun opiskelija reflektoi kokemuksiaan.

”Näkee sen oppimiskehityksen, se on hyvä asia et semmosta profiilia pystyy luomaan”

Harjoittelupaikassa opiskelijaa ohjasi käytännön ohjaaja, eli esimerkiksi sairaanhoitaja, terveydenhoitaja tai kättilö. Opettajat kokivat saavansa *tietoa käytännön ohjauksesta harjoittelupaikassa*. Opiskelijan vastauksista kävi ilmi, millaista harjoittelupaikalla annettu ohjaus

on, sekä millainen on opiskelijan ja käytännön ohjaajan välinen suhde. Opiskelijan kirjoituksista kävi myös selväksi, mikäli ohjausta ei oltu saatu tai se ei ollut riittävää.

Opettajat saivat *tietoa opiskelijan mahdollisista ongelmista harjoittelussa ja harjoitteluun puuttumista vaativista asioista*. Opiskelijan ongelmat näkyivät verkko-ohjelmassa. Taustalla saattoivat olla opiskelijan omat ongelmat ennen harjoittelun aloitusta tai harjoitteluun liittyvät huolet jotka tulivat läpi tätä kautta. Opettajat kertoivat voivansa tunnistaa tukea tarvitsevat opiskelijat ja ennakoida tulevia ongelmia harjoittelussa. Harjoittelusta saatu tieto saattoi antaa opettajalle viitteitä siitä, milloin harjoitteluun oli puuttuttava. Puuttumisella tarkoitettiin joko yhteydenottoa opiskelijaan, harjoittelupaikkaan tai käytännön ohjaajaan. Tulkinta puuttumista vaativista asioista oli opettajan. Tällaisia tilanteita olivat esimerkiksi opiskelijan vastaamattomuus verkko-ohjelmassa, haluttomuus keskustella ryhmässä, tai muu opiskelijan käytös verkossa, joka antoi viitteitä mahdollisista ongelmista oppimisprosessissa tai harjoittelupaikassa.

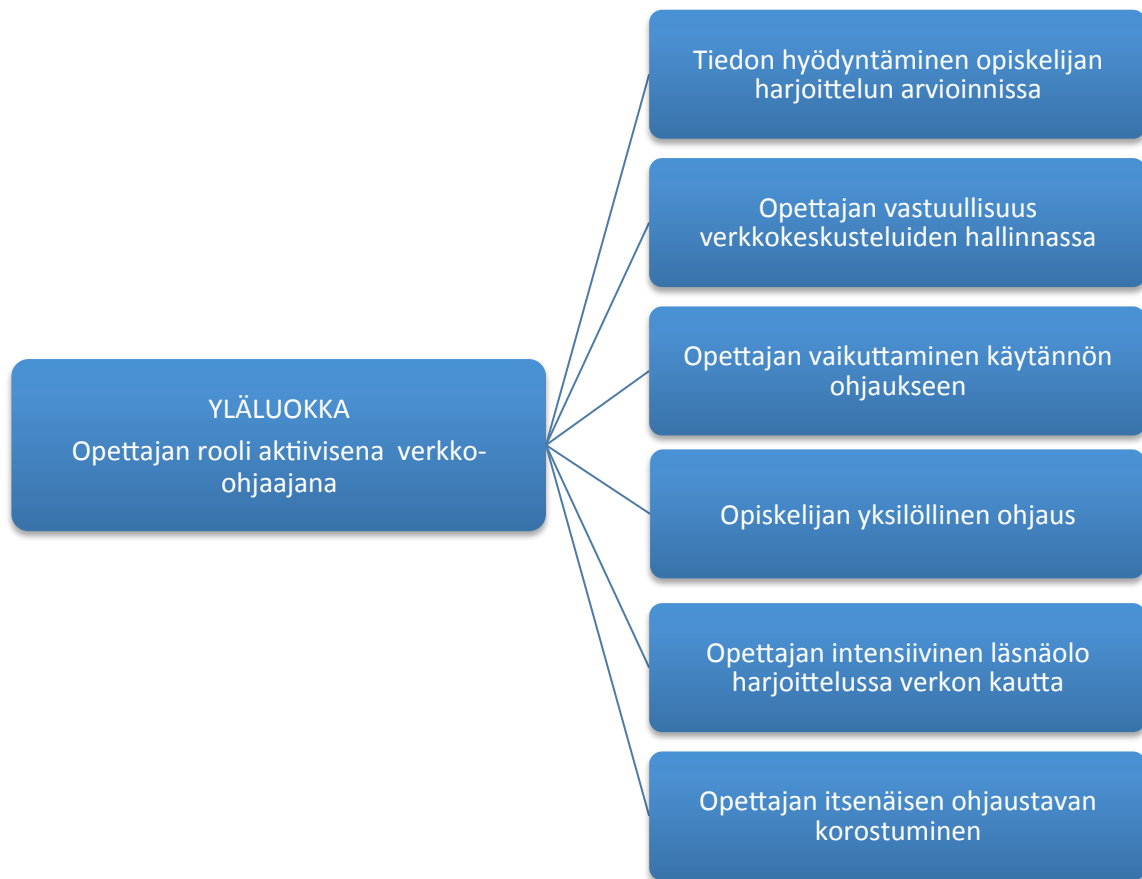
”mä haen niitä tiettyjä asioita sieltä keskustelusta...varmuutta siihen että voi itse puuttua”

Opettajat kokivat saavansa verkko-ohjelman kautta *aiempaa monipuolisempaa tietoa*, sekä opiskelijan ohjaustarpeesta, että harjoittelusta koko sen keston ajan. Runsasta ja yksityiskohtaista tiedon saantia pidettiin ajantasaisena ominaisuutena, joka vastasi tämän päivän harjoittelun ohjaukseen. Osa opettajista koki että tietoa tulee jopa liikaa opettajalle prosessoitavaksi.

5.1.2 Opettajan rooli aktiivisena verkko-ohjaajana

Opettajan aktiivisen roolin sisältönä olivat tiedon hyödyntäminen opiskelijan harjoittelun arvioinnissa, opettajan vastuullisuus verkkokeskusteluiden hallinnassa, opettajan vaikuttaminen käytännön ohjaukseen, opiskelijan yksilöllinen ohjaus, opettajan intensiivinen läsnäolo harjoittelussa verkon kautta, sekä opettajan itsenäisen ohjaustavan korostuminen (KUVIO 3).

ALALUOKAT

KUVIO 3. Opettajan rooli aktiivisena verkko-ohjaajana

Opettajat hyödynsivät verkko-ohjelmasta saatua tietoa opiskelijoiden harjoittelun arvioinnissa. eTaitava ohjelmasta saatiin koosteita ja raportteja opiskelijan harjoittelusta kokonaisuudessaan, sekä voitiin tehdä profiilia opiskelijasta ja hänen oppimisprosessistaan. Verkkokeskusteluista opettajat tekivät myös koosteita ja valmistautuivat arviointikäynteihin niiden pohjalta. Opettajat kokivat tiedon auttavan arvioinnissa ja se toimi myös keskustelun pohjana tai lähtökohtana ohjaustapaamisissa. Kaikki opettajat olivat hyödyntäneet verkko-ohjelmien tietoa opiskelijan arvioinnissa harjoittelun kuluessa, sekä loppuarvioinnissa.

Opettajat kokivat vastuullisuutta verkkokeskusteluiden hallinnassa. Yhteisöllisessä verkkokeskustelussa opettajan vastuu ryhmän ohjaajana korostui. Opettajat kuvasivat miten heidän

työhönsä kuului keskusteluiden viikoittainen valvominen, kontrollointi, puuttuminen, kommentointi ja seuraaminen. Keskusteluita piti myös ylläpitää käynnistää ja edistää, kun ne polkivat paikallaan. Opettajat koikivat olevansa viime kädessä vastuussa siitä mitä opiskelijat verkossa kirjoittivat.

”Pitää varsinkin alussa käynnistää keskustelua, seurata ja poimia keskustelusta jotain ja suunnata sitä oikeaan”

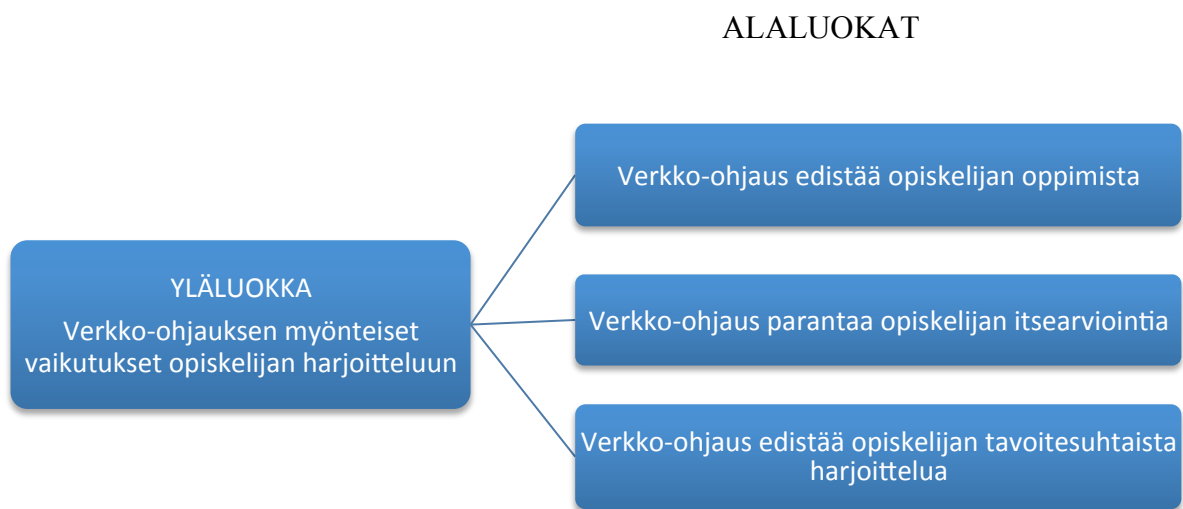
Opettajat kokivat, että verkko-ohjauksen kautta he *pystyivät vaikuttamaan käytännön ohjaukseen*. Opettaja voi ohjauksen keinoin tukea opiskelijan ja käytännönohjaajan välistä suhdetta sekä tukea ohjaajaa opiskelijan ohjauksessa. Yksi opettajista kuvasi kuinka hän toimi samalla myös käytännön ohjaajan työnohjaajana. Opettaja otti tarvittaessa yhteyttä harjoittelupaikkaan jos opiskelija ei ollut saanut ohjausta. Opettajat kokivat että verkon kautta *opiskelijoille* oli mahdollista antaa myös *yksilöllistä ohjausta*. Opettaja kertoivat ohjauksen olevan opiskelijan kuuntelemista ja kannustamista. Opiskelijoille annettiin palautetta, vastattiin kysymyksiin, ohjattiin kysymyksillä ja tuettiin pedagogisin keinoin. Yksilöllinen ohjaus toteutui lähinnä eTaitava ohjelman kautta, koska verkkokeskusteluissa ohjattavana oli koko ryhmä. Opettaja oli *intensiivisesti läsnä harjoittelussa verkon kautta*. Verkko-ohjaus mahdollisti opettajalle läsnäolon ja opiskelijalle tunteen opettajan läsnäolosta harjoittelussa. Ohjausta voitiin antaa suorana koko harjoittelun ajan, jolloin ohjaussuhteesta muodostui intensiivinen. Opettajat kokivat että opiskelijan tunteminen ennen harjoittelua oli hyödyksi, koska silloin tunsivat myös ohjaustarpeet paremmin. Intensiiviseen läsnäoloon liittyi ohjauksen ajoittaminen ja mitoittaminen opiskelijan tarpeiden mukaan. Verkko-ohjauksessa molempien osapuolten näkemykset harjoittelusta olivat yhtenäisempiä.

”Mä näen tässä kolmiossa että ohjaava opettaja on myös tämän hoitajan työnohjaaja, että hän tukee ja auttaa tätä ohjaajaa ohjaamaan ja miten hän ohjajana voi auttaa opiskelijaa saavuttamaan tavoitteensa”

Opettajan itsenäinen ohjaustapa korostui. Opettajat kuvasivat ohjaustapaa ja piirteitä ohjauksessa jotka olivat olleet hyödyksi. Tärkeimmiksi nousivat kannustaminen ja kiinnostus opiskelijan oppimisprosessia kohtaan. Verkossa korostui hyvä verkkoetiketti ja erityisesti ryhmäkeskusteluissa opettajan malli ja hienotunteisuus. Opettajan oli ymmärrettävä oma rooli, mutta silti heittäytyminen ja oman persoonallisen ohjaustyylin löytäminen olivat eduksi. Pitkä kokemus toi varmuutta ohjaukseen.

5.1.3 Verkko-ohjauksen myönteiset vaikutukset opiskelijan harjoitteluun

Opettajat kuvasivat havaitsemiaan muutoksia ja vaikutuksia opiskelijoiden harjoittelussa kun verkko-ohjauksessa käytettiin verkko-ohjelmaa. Verkko-ohjaus vaikutti myönteisesti opiskelijan harjoitteluun. Sen sisältöä kuvaavat alaluokat olivat verkko-ohjaus edistää opiskelijan oppimista, verkko-ohjaus parantaa opiskelijan itsearviointia, sekä verkko-ohjaus edistää opiskelijan tavoitesuhteista harjoittelua (KUVIO 4).

KUVIO 4. Verkko-ohjauksen myönteiset vaikutukset opiskelijan harjoitteluun

Verkko-ohjaus edisti opiskelijan oppimista ja paransi opiskelijan itsearviointia. Opettajien mukaan verkko-ohjelman käyttö ohjauksessa edistää opiskelijan oppimista. Itsearvioinnissa näkyi myös muutos parempaan. Ohjelman käyttö lisäsi opiskelijan itsearvioinnin määrää ja laatua sekä teki siitä sitoutuneempaa. Nähtiin myös kuinka tavoitesuhteinen itsearviointi kehittyi verkossa ja kuinka ohjelman käyttö auttoi opiskelijaa refleктоimaan harjoitteluaan. *Verkko-ohjaus edisti opiskelijan tavoitesuhteista harjoittelua.* Opiskelijat laativat harjoittelun alussa oppimistavoitteet harjoittelujaksolleen. Verkko-ohjelma auttoi opiskelijaa tavoitteiden laadinnassa ja niiden saavuttamisessa. eTaitava-ohjelmassa tavoitteet olivat opiskelijalle näkyvillä koko ajan ja viikoittainen ohjelmassa vastaaminen auttoi pitämään ne elävinä koko harjoittelun ajan.

5.1.4 Verkko-ohjauksen myönteiset vaikutukset opettajan työssä

Verkko-ohjauksen myönteisinä vaikutuksina opettajan työssä kuvattiin miten verkko-ohjelma toimii opettajan apuna harjoittelun ohjauksessa, verkko-ohjelman käyttö täydentää harjoittelun ohjausta, verkko-ohjaus on työmuotona mielekäs sekä opettajien ja käytännön ohjaajien sitoutuminen verkko-ohjelman käyttöön on tärkeää (KUVIO 5).

KUVIO 5. Verkko-ohjauksen myönteiset vaikutukset opettajan työssä

Opettajat kokivat että *verkko-ohjelma toimi opettajan apuna harjoittelun ohjauksessa ja että se täydensi harjoittelun ohjausta*. Opettajan ei tarvinnut huolehtia opiskelijoista. Erityisesti eTaitava-ohjelman todettiin huolehtivan opiskelijoista, koska se muistutti opiskelijoita viikoittain oppimistehtävien teosta. Verkko-ohjelma huolehti opiskelijoista harjoittelussa, vaikka opettaja ei ollutkaan läsnä. Tärkeänä nähtiin myös, että ohjelma auttaa opiskelijaa linkittämään opintojakson teoriaa käytäntöön.

”tää verkkopohja hoiti sen, se huolehti opiskelijasta siellä harjoittelussa, se helpotti omaa tuskaa että miten se pärjää siellä”

Verkko-ohjelman käyttöä ohjauksessa pidettiin nykyaikaisena ja terveysalan harjoitteluun sopivana. Opettajan työssä siitä oli monipuolista hyötyä. Verkko-ohjelma oli työkalu, joka täydensi ohjausta ja antoi siihen hallinnan tunnetta. Erityisesti siitä oli hyötyä kun ohjattavana oli suuria opiskelijaryhmiä, jolloin esimerkiksi yksittäisen opiskelijan ongelmat oli helpompi huomata. Ominaisuuksissa korostui myös sen käyttöarvo pedagogisena työvälineenä. Etäohjaus opettajan työssä säästi myös opettajan työaikaa ja kuluja matkustamisesta harjoittelupaikalle.

Opettajat kokivat verkko-ohjauksen mielekkäänä työmuotona. Ohjelmien käyttö oli helppoa ja työtapaa kuvattiin joustavana ja vapauttavana. Opettaja sai mielihyvää opiskelijan tunteiden jakamisesta ja iloitsi hänen puolestaan. Osa opiskelijoista saattoi suorittaa harjoittelun kauempana oman oppilaitoksen sopimuspaikkojen ulkopuolella ja silloin erityisesti korostui verkko-ohjauksen soveltuvuus jopa ainoana ohjausmenetelmänä.

”tää on mun mielestä opettajalle vapauttava juttu, pystyy kattoon millon on paras aika myös opiskelijalle”

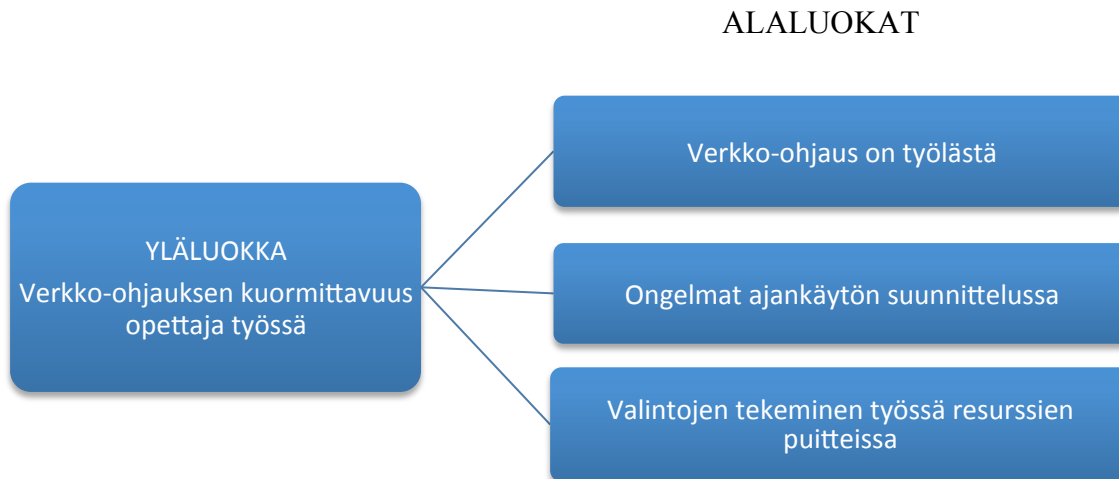
Opettajien ja käytännön ohjaajien sitoutuminen verkko-ohjelman käyttöön koettiin tärkeänä. Opettajat kokivat, että verkko-ohjauksen kehittäminen ja siihen sitoutuminen kuuluu kaikille opettajille. Jotta verkko-ohjaus olisi laadukasta siihen täytyy saada koulutusta ja ohjelmiin pitää perehtyä. Käytön toivottiin olevan systemaattista, koska pidemmän tauon jälkeen opettajat joutuivat kertaamaan esimerkiksi eTaitavan käyttöä. Myös verkkopedagogiikan kehittäminen ja ohjelmiin tehtävien kysymysten laadinnan katsottiin kuuluvan kaikille jotka verkko-ohjausta antoivat. Kollegiaalinen yhteistyö eli esimerkiksi työtoverin opastaminen verkko-ohjelman käyttöön ja verkko-ohjauskokemusten vaihtaminen koettiin hyödylliseksi. Käytännön ohjaajien osallistumisesta eTaitava-ohjelman käyttöön opiskelijan ohjauksessa oli muutamia kokemuksia. Opiskelijan, opettajan ja käytännön ohjaajan näkemykset opiskelijan harjoittelusta tulivat yhtenäisemmiksi, kun kaikki olivat osallisina. Käytännön ohjaajilla myös oli mahdollisuus vastata opiskelijalle ohjelmassa ja he näkivät opiskelijan etenemisen, se auttoi opettajien mukaan myös arvioinnissa. Tällaista osallistumista pidettiin tärkeänä.

”Oon tutustunu siihen ja kehitin sitä vähän lisää että se erityisesti toimisi tälläsellä ...koulutuksen alueella”

5.1.5 Verkko-ohjauksen kuormittavuus opettajan työssä

Opettajat kokivat verkko-ohjauksen kuormittavana työssään. Siihen sisältyi verkko-ohjauksen työläys, ongelmat ajankäytön suunnittelussa sekä valintojen tekeminen työssä resurssien puitteissa (KUVIO 6).

KUVIO 6 . Verkko-ohjauksen kuormittavuus opettajan työssä

Opettajat kokivat verkko-ohjauksen työläänä ja ongelmia ilmeni ajankäytön suunnittelussa. Opiskelijoiden vastausten ja verkkokeskusteluiden lukeminen ja kommentointi vei aikaa ja se koettiin työläänä. Yksi opettaja mainitsi ongelmista verkko-ohjelman toiminnassa ja käytössä. Ajankäyttöä tai sen suunnittelua verkko-ohjauksessa ei välttämättä tehty lainkaan tai siinä ei oltu tarkkoja. Työn ja vapaa-ajan erottaminen oli vaikeaa ja jatkuvaa verkossa oloa kuvattiin opettajaa rasittavaksi.

Opettajat tekivät valintoja työssä resurssien puitteissa. Ohjattavia opiskelijoita saattoi olla yhdellä opettajalla paljon kerralla ja silloin opettajat kokivat että resurssit eivät riittäneet kaikkeen. Valintoja piti tehdä resurssien puitteissa eli esimerkiksi suunnata ohjausta enemmän niille jotka sitä tuntuivat tarvitsevan. Opettajan piti suhteuttaa työtehtäviä toisiinsa ja osata kohdentaa resurssit oleelliseen. Työssä täytyi varata aikaa lukemiselle ja kommentoinnille, silti resurssit koettiin riittämättöminä verkko-ohjaukseen.

”Toiset opiskelijat etenee tämän välineen turvin ja ohjausresurssi suunnataan sitä tarvitseville”

”Tässähän täytyy selkeesti suunnitella se ajankäyttö...se vie aikaa se ohjaus siinä. Vaatii hyvää systematiikkaa selvitä isoista ryhmistä”

5.1.6 Vuorovaikutustaitojen korostuminen ohjauksessa

Vuorovaikutustaitojen korostuminen ohjauksessa sisälsi heikentyneen vuorivaikutuksen opettajan ja opiskelijan välillä, ongelmat verkkokeskusteluiden ohjaamisessa, sekä verkko-ohjelmassa tarkkuutta vaativan kommunikoinnin (KUVIO 7).

KUVIO 7. Vuorovaikutustaitojen korostuminen verkko-ohjauksessa

Vuorovaikutuksen koettiin heikentyneen opettajan ja opiskelijan välillä. Opettajat kokivat ettei verkko-ohjaus korvaa opiskelijatapaamisia ja kasvokkain annettua ohjausta. Vuorovaikutus koettiin puutteelliseksi ja hitaaksi. Jotkut opettajista ilmaisivat huolensa opiskelijoiden rehellisyydestä sekä tehtävien unohteluista verkossa. Opiskelijan kannustaminen ja harjoittelun ongelmiin puuttuminen oli vaikeaa. Verkko-ohjelman käyttöä piti markkinoida opiskelijoille, koska se oli vapaaehtoista ja tämä koettiin haastava. Opettajat kuvasivat myös ulkopuolisuuden tunnetta suhteessa harjoittelupaikkaan. Verkkokeskusteluiden ohjaamisessa koettiin ongelmia. Verkkokeskusteluiden ohjaaminen koettiin vaikeana ja keskusteluiden taso oli joidenkin opettajien mielestä laskenut vuosien myötä. Koska kyseessä oli kokonainen ryhmä ei opettajalla ollut mahdollisuutta ohjata tai tukea yksittäistä opiskelijaa, vaan se tapahtui ryhmän ohjaamisen kautta. Opettajan piti

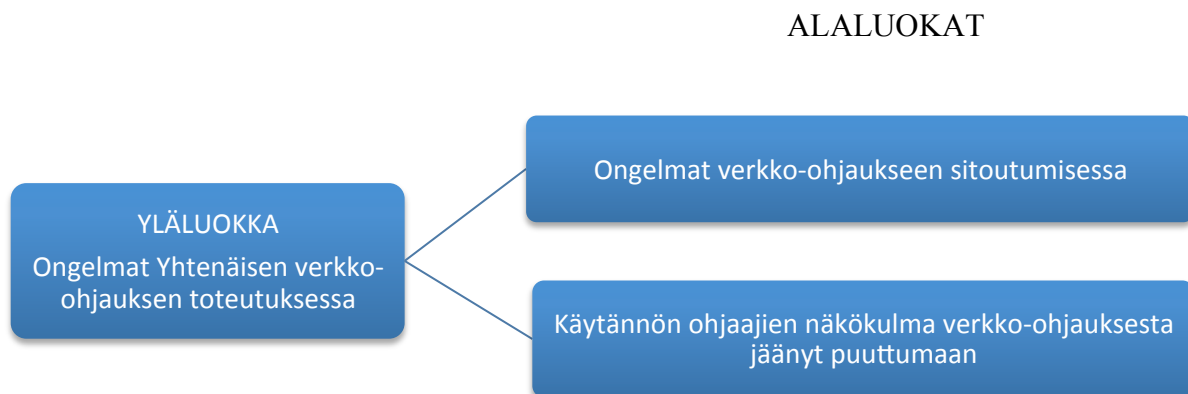
verkkokeskusteluissa myös varoa ettei ohjaa liikaa, mikä voisi tyrehdyttää keskustelun. Opiskelijoille piti antaa myös tilaa, sillä heidän oli tarkoitus samalla saada toisiltaan vertaistukea.

”Vuosien varrella se keskustelun taso on laskenu opiskelijoiden keskuudessa.... Pinnallista se on ollu mun mielestä”

Kommunikointi verkko-ohjelmassa oli tarkkuutta vaativaa. Kaikki kommunikointi verkossa tapahtui kirjallisessa muodossa. Opettajat kokivat että heidän tuli erityisesti kiinnittää huomiota kirjallisen kommunikoinnin selkeyteen ja sen oli oltava harkittua. Tarkkuus korostui erityisesti palautteen antamisessa, että ei tulisi väärinkäsityksiä.

5.1.7 Ongelmat yhtenäisen verkko-ohjauksen toteutuksessa

Yhtenäisen verkko-ohjauksen toteutuksen ongelmiin sisältyivät ongelmat verkko-ohjaukseen sitoutumisessa, sekä käytännön ohjaajien näkökulman puuttuminen (KUVIO 8).

KUVIO 8. Ongelmat yhtenäisen verkko-ohjauksen toteutuksessa

Opettajat kokivat että oli olemassa ongelmia verkko-ohjaukseen sitoutumisessa. Verkko-ohjaukseen ei suhtauduttu kaikkien osalta varauksettomasti, vaan osa opettajista koki, ettei verkko-ohjaus ole heille sopiva opetusmuoto. Opettajien mukaan jotkut vastustivat verkko-ohjelman käyttöä ohjauksessa ja sen käyttö oli hiipunut työpaikalla. Verkko-ohjauksesta ja pedagogiikasta ei oltu sovittu yhteneviä linjoja ja opettajilla oli niistä eriäviä näkemyksiä. Verkko-ohjauksen kehittäminen koettiin vastustuksen ja yhtenäisen linjan puuttuessa hankalaksi.

”kaikki opettajat ei oo ottanu sitä niinkään hyvin vastaan että on kokenu sen jostain syystä vielä hankalammaksi”

Käytännön ohjaajien näkökulma verkko-ohjauksessa oli jäänyt puuttumaan. Opettajat kokivat että käytännön ohjaajien osallistuminen verkko-ohjaukseen osana opiskelijan ohjausta on jäänyt suurelta osin toteutumatta. Syiksi mainittiin esimerkiksi eTaitavan käyttökoulutuksen hajanaisuus ja ajan puute. Koulutus ei ollut edennyt ja harjoittelupaikoissa oli havaittu haluttomuutta ohjelman käyttöön. Ryhmäkeskusteluissa ei ollut mukana käytännön ohjaajia.

5.1.8 Yhteenveto tuloksista

Opettajat kokivat saavansa verkko-ohjelman avulla systemaattisesti ja monipuolista tietoa harjoittelupaikasta, opiskelijan oppimisprosessista, käytännön ohjauksesta, ongelmista harjoittelussa. Opettajan aktiivinen rooli sisälsi tiedon hyödyntämistä arvioinnissa, opettajan vastuullisuutta verkkokeskusteluista, opettajan vaikuttamista käytännön harjoitteluun, opiskelijan yksilöllistä ohjausta, opettajan intensiivisen läsnäolon harjoittelussa, sekä opettajan itsenäisen ohjaustavan korostumisen. Verkko-ohjaus vaikutti myönteisesti opiskelijan oppimiseen, itsearviointiin ja tavoitteiden saavuttamiseen. Verkko-ohjelma auttoi opettajaa työssä, se täydensi harjoittelun ohjausta, oli mielekästä ja opettajien ja käytännön ohjaajien sitoutuminen verkko-ohjelman käyttöön koettiin tärkeänä. Verkko-ohjauksen kuormittavuutena koettiin sen työläys, ongelmat ajankäytön suunnittelussa ja valintojen tekeminen resurssien puitteissa. Vuorovaikutustaitojen korostuminen verkko-ohjauksessa sisälsi heikentynyttä vuorovaikutusta opettajan ja opiskelijan välillä, ongelmia verkkokeskusteluiden ohjaamisessa, sekä tarkkuutta vaativaa kommunikointia verkko-ohjelmassa. Ongelmat yhtenäisen verkko-ohjauksen toteutuksessa sisälsivät ongelmia verkko-ohjaukseen sitoutumisessa, sekä käytännön ohjaajien näkökulman puuttumisen.

6 POHDINTA

6.1 Tutkimuksen eettisyys

Tutkimuksen toteuttamisessa ja raportoinnissa noudatetaan hyvää tutkimuseettistä toimintatapaa. Rehellisyys, avoimuus ja vastuullisuus ovat tiedeyhteisön ja jokaisen tutkijan sääntöjä, joita tutkija on tässä pyrkinyt noudattamaan (TENK 2012). Tutkimuksen jokaisessa vaiheessa otetaan kantaa siihen, mitä eettisiä näkökulmia tai riskejä siihen mahdollisesti liittyy. Tämä on erityisen tärkeää laadullisessa tutkimuksessa, jossa haastateltavien suojaaminen on ensisijaista. Toisaalta tärkeää oli myös saada haastatteluissa kerätyt kokemukset tutkielmaan mahdollisimman aitoina ja alkuperäinen tarkoitus mukanaan (Ruusuvuori & Tiittula 2009). Tutkimusta ohjaavat eettiset suositukset, jotka perustuvat lakiin. Eettiset toimikunnat antavat suosituksia tutkimuksiin liittyen, niiden tarkoituksena on hyvän tutkimustavan lisäksi suojata tutkittavia esimerkiksi potilaita (kts. PHSP Eettinen toimikunta 2013). Tässä tutkimuksessa tiedonantajat olivat opettajia ja kyseessä oli yksinkertainen haastattelututkimus, jolloin eettisen toimikunnan suositus ei ollut tarpeen.

Tiedonhankintamenetelmän tuli olla eettisesti kestävä, (TENK 2012) eli tutkittavat eivät saaneet tuntea että heidät pakotetaan tai painostetaan osallistumaan tutkimukseen. Tutkimusesitteessä (LIITE 1) kerrottiin tutkimukseen osallistumisen vapaaehtoisuudesta. Tutkimukseen suostuneilla oli lupa kieltäytyä tai keskeyttää osallistumisensa missä tahansa vaiheessa, vaikka he olisivat jo allekirjoittaneet tutkimukseen suostumisluvan. Osa tutkimukseen rekrytoiduista kieltäytyi tutkimukseen osallistumisesta ja tätä kunnioitettiin. Tutkimuksen aihe liittyi opettajien työhön, mutta kokemukset olivat henkilökohtaisia ja siksi tutkimukseen osallistujia kohdeltiin hienovaraisesti. Eettisenä näkökohtana tunnistettiin myös se, että osallistujat tunsivat tutkijan entuudestaan kolleganaan. Tutkimuksen suoritusvaiheessa tutkija ei kuitenkaan ollut enää työsuhteessa samaan työpaikkaan ja tämä kerrottiin myös osallistujille.

Haastattelut nauhoitettiin kokonaisuudessaan ja nauhoitteet säilytetään lukitussa tilassa tutkijan toimesta. Nauhoituksissa ja litteroidussa aineistossa ei mainittu tutkimukseen osallistujien nimiä tai yhteystietoja vaan käytettiin koodausta. Tutkimusraportin valmistuttua nauhoitteet ja tunnistetut hävitetään. Haastateltavien henkilöllisyydet pidetään salassa koko tutkimusprosessin ajan niin, että haastateltaviin viitataan vain tunnistenumeroilla, joka säilytetään erillään henkilötiedoista. Jälkikäteen ajateltuna aineiston säilyttäminen ilman tunnistetietoja olisi ollut koko aineiston tuhoamisen sijaan parempi ratkaisu tieteellistä jatkotutkimusta ajatellen. (Kuula & Tiitinen 2010.) Tutkijan olisi kuitenkin hankittava tähän lupa jälkikäteen sekä osallistujilta, että heidän

työnantajaltaan. Henkilökohtaisista tiedoista taustatietoja, kuten ikää ja sukupuolta ei kysytty, koska haastateltavien määrä oli pieni ja taustatietojen perusteella henkilöt olisivat helposti tunnistettavissa. Opetusvuosia ja verkko-ohjaus kokemuksen pituutta sen sijaan tiedusteltiin. Osallistujien tunnistaminen opetusvuosien tai verkko-ohjauskokemuksen perusteella oli mahdollista ja siksi myöskään tarkkoja henkilökohtaisia tietoja ei tässä raportoida (Kuula ja Tiitinen 2010).

Tutkimuksen raportoinnissa on pyritty rehellisyyteen ja sellaiseen tutkimuksen etenemisen kuvaukseen, josta lukijan on helppo seurata tutkijan ratkaisuja. Tieteellisen tutkimuksen avoimuus rajoittuu siihen että koko aineistoa ei tässä voida tuoda esille, mutta alkuperäisten lainausten ja analyysin kuvauksen avulla niitä on pyritty tutkimusraportissa tuomaan esille.

6.2 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksen tarkoituksena oli tuottaa luotettavaa tietoa, joka antaa mahdollisimman totuudenmukaisen kuvan tutkittavasta ilmiöstä (Kylmä & Juvakka 2007). Tutkimusmenetelmään tutustuminen kirjallisuuden kautta ja tutkimusprosessin joka vaiheessa oli tutkijalle ensimmäinen kokemus laadullisen tutkimuksen tekemisestä. Laadullisen tutkimuksen arviointikriteerit auttoivat selkeyttämään tutkimuksen eri vaiheiden kriittisiä kohtia. Laadullista tutkimusta arvioidaan sen erilaisten luotettavuuskriteerien kautta, joita ovat tutkimuksen uskottavuus, vahvistettavuus, refleksiivisyys ja siirrettävyys (Kylmä & Juvakka 2007). Seuraavassa tarkastellaan tutkimuksen luotettavuutta sen suorittamisen eri vaiheiden tarkastelun kautta.

Tässä tutkimuksessa aineistonkeruu menetelmänä käytettiin avointa haastattelua. Haastatteluihin valmistauduttiin huolellisesti. Erityistä huomioita kiinnitettiin sopivan rauhallisen paikan löytämiseen, että keskeytyksiä tai häiritsevää melua ei syntyisi. Itse haastattelutilanteessa ilmapiiriin tulisi olla mahdollisimman vapautunut ja luotettava, jotta haastateltavat voivat kertoa aiheesta luottamuksellisesti (Polit & Beck 2012). Haastattelija tunsu opettajat entuudestaan ja alussa vaihdettiin muutama sana keskustelun virittämiseksi ennen varsinaisen haastatteluosuuden alkua. Molemmat osapuolet voivat jännittää haastattelutilannetta, varsinkin kun se äänitetään (Polit & Beck 2012), siksi alussa kiinnitettiin huomiota rennon ilmapiiriin luomiseen.

Avoimessa haastattelussa haastateltava on aktiivisempi osapuoli, koska valmiita haastatteluteemoja ei ole. Tutkijalta tämä vaatii tilannetajua ja taitoa haastattelun edetessä (Kylmä & Juvakka 2007). Valmiit teemat olisivat saattaneet rajoittaa haastattelua ja aihepiiriä niin, että jotain oleellista voisi jäädä pois (Kylmä & Juvakka 2007). Aihetta haluttiin lähestyä nimenomaan haasteltavan

näkökulmasta ja hänen ehdoillaan (Kylmä & Juvakka 2007, Ruusuvuori & Tiittula 2009). Tutkijan kokemattomuus haastattelijana tuli esille niissä tilanteissa, kun keskusteltava aihe pyöri paikallaan, eikä tutkija ollut osannut varautua tilanteeseen. Tutkijan kokemattomuus haastattelijana, näkyi varsinkin ensimmäisissä haastatteluissa. Kokemuksen tuoma varmuus aiheen ohjaamisessa jäi vielä tässä tutkimuksessa puuttumaan. Kokeneen tutkijan vinkit tässä vaiheessa olisivat varmasti auttaneet haastattelutekniikan parantamisessa. Haastatteluiden kuunteluttaminen kokeneemmalla haastattelijalla olisi varmasti myös auttanut. Haastateltavat ovat kuitenkin usein aktiivisia ja halukkaita puhumaan, koska he ovat suostuneet haastatteluun ja haluavat vaikuttaa osallistumisellaan ilmiön tutkimiseen (Kuula & Tiitinen 2010). Haastattelutekniikka parani loppua kohden ja tutkijan aihepiirin tunteminen auttoi haastattelun eteenpäin viennissä..

Tutkimuksessa otettiin huomioon että, haastattelussa tutkija aina vaikuttaa tutkittavaan ja päinvastoin, vaikka kyseessä oli strukturoimaton haastattelu (Ruusuvuori & Tiittula 2009). Tutkija ei voi olla täysin objektiivinen, vaan hänen tulee pyrkiä objektiivisuuteen haastattelua tehdessään, että voisi säilyttää tutkittavien näkökulman (Eskola & Suoranta 2008). Tutkija oli työskennellyt aikaisemmin samassa organisaatiossa tutkimukseen osallistujien kanssa. Tutkijan oli otettava huomioon, missä määrin tämä voi vaikuttaa haastateltaviin ja tulosten luotettavuuteen.

Aineiston keräämiseen oli aikaa rajallisesti, mutta kaikki tutkimukseen halukkaat ehdittiin haastatella. Ajanpuutteen vuoksi ei siis jäänyt ketään tutkimuksen kannalta oleellista henkilöä pois. Aineiston kylläntyminen eli saturoituminen alkoi näkyä seitsemännen haastattelun kohdalla. Viimeisessä haastattelussa nousi kuitenkin esille seikkoja, joita ei oltu mainittu aiemmin. Saturaatiota voi tällaisessa tilanteessa testata suorittamalla vielä muutama haastattelu lisää (Polit & Beck 2012) ja näin saada varmuus asiasta. Lisää haastateltavia ei tässä vaiheessa ollut kuitenkaan enää mahdollista hankkia. Tutkijan oli puntaroitava, oliko tällä aineiston luotettavuuden kannalta merkitystä, sillä saturaatio on tärkeämpi mittari laadullisessa tutkimuksessa, kuin haastateltavien määrä (Kyngäs ym. 2011). Kaikki yhdeksän haastattelua antoivat tutkijan arvion mukaan yhdessä monipuolisen kuvan tutkittavasta ilmiöstä. Opettajat olivat haastateltavina runsaita kuvauksissaan ja aineistoa kertyi paljon. Aineiston rikkauden ja informatiivisuuden pohjalta tutkija päätyi siihen, että aineisto on riittävä pro gradu –tutkimukseen.

Tutkija suoritti nauhoitetun haastatteluaineiston litteroinnin itse, mikä auttoi tutustumaan aineistoon syvällisesti ja lisäsi ymmärrystä. Koska litterointivaiheessa tutkija jo tulkitsee ja analysoi puhuttua tekstiä oli tärkeää tiedostaa omat ennakkooajatukset, eikä antaa niiden ohjata tulkintaa tässä vaiheessa (Nikander 2010). Tutkimustehtävän luonteen mukaan voitiin kuitenkin

litterointivaiheessa määritellä litteroinnin tarkkuus (Ruusuvaori 2010). Tässä tutkimuksessa ei ollut tarkoitus tutkia samanaikaisesti esimerkiksi ilmeitä ja reaktioita. Niitä ei myöskään kirjattu litteroinnin yhteydessä, mikäli niillä ei ollut sisällön kannalta merkitystä tai ne eivät olleet ristiriidassa puheen kanssa. Litteroinnissa ja aineiston kuvailussa pyrittiin huolellisuuteen, sillä ne parantavat tutkimuksen laatua ja mahdollistavat aineiston jatkokäytön tarvittaessa, esimerkiksi toisen tutkijan toimesta (Kuula & Tiitinen 2010)

Sisällön analyysi litteroimisineen vei runsaasti aikaa. Samalla se kuitenkin juuri mahdollisti pitkän oleilun aineiston kanssa. Aineiston tulkintavaiheessa oli jo syntynyt varmuus siitä mistä aineistossa kerrotaan ja mitkä ovat merkittäviä kokemuksia joita tässä tutkimuksessa halutaan selvittää. Tutkijan itse keräämä, litteroima ja analysoima aineisto mahdollisti sen sisällön ymmärtämisen ja tulkinan syvällisesti. Ilmiön jäsentäminen näin perusteellisella tavalla oli tutkimukselle eduksi. Verkko-ohjaus oli tutkijalle tuttu jo aiemmista opintoihin liittyvistä kirjallisista töistä useamman vuoden ajalta. Myöskin verkko-ohjaukseen liittyvään tutkimukseen oli tutustuttu. Opettajan työstä ja harjoittelun ohjauksesta tutkijalla oli myös kokemusta ja se auttoi joka vaiheessa.

Sisällön analyysissä kokemuksen erottaminen aineistosta ei ollut aina helppoa, vaan se piti usein tulkita haastateltavan kertomasta. Opettajat olivat tiedonantajina hyvin asiapitoisia, he käyttivät paljon käsitteitä, eli teksti oli tiivistä ja liittyi oleellisesti aiheeseen. Pelkistäminen oli yksi haastavimmista vaiheista aineiston käsittelyssä. Pelkistäminen vaati palaamista useaan kertaan alkuperäiseen aineistoon ja muistiinpanoihin, että yksittäisen ilmaisun tarkoitus välittyisi juuri sellaisena, kuin haastateltava oli sen tarkoittanut. Vaarana tässä vaiheessa oli aineiston tahaton muuttaminen, eli väärä tulkinta, liika pelkistäminen tai tutkimustehtävän kannalta oleellisen tiedon pois jättäminen (Polit & Beck 2012).

Uskottavuudella tarkoitetaan, että tutkimustulosten tulee kuvata niitä käsityksiä ja kokemuksia, joita tutkimukseen osallistujat ovat ilmiöstä kertoneet (Kylmä & Juvakka 2007). Uskottavuutta voidaan lisätä tarkistuttamalla tutkimustuloksien paikkansapitävyyttä tiedonantajilla. Tämä voi tapahtua esimerkiksi luetuttamalla tuloksia tai keskustelemalla tutkimuksen tuloksista heidän kanssaan. Tässä tutkimuksessa ei käytetty mahdollisuutta palata tutkimustuloksiin tiedonantajien kanssa ajan puutteen vuoksi. Tutkija kuitenkin teki haastatteluiden aikana muistiinpanoja ja piti tutkimuspäiväkirjaa joka osaltaan vahvistaa tulosten uskottavuutta (Kylmä & Juvakka 2007). Tutkimuspäiväkirjaan oli mahdollista tehdä tarkkoja merkintöjä haastatteluiden aikana nousseista ajatuksista ja kirjata omien ennakoajatusten tiedostamista. Erityisesti päiväkirjamerkinnöistä ja haastattelumerkinnöistä oli apua sisällönanalyysin litterointi- ja pelkistysvaiheessa. Tutkimuksen

Oman tulkinnan arvioiminen on vaikeaa. Miten paljon loppujen lopuksi tutkijan omat kokemukset ja ennakkoajatukset vaikuttavat tulkintaan, pystyykö ne tiedostamaan ja millä tavalla voi havaita niiden vaikutuksen analyysissä. Aineisto voi myös yllättää. Tässäkin tutkimuksessa tiedonantajat kertoivatkin verkko-ohjauksesta eri tavalla kuin tutkija oli ennalta odottanut. Tutkimuspäiväkirjassa yritettiin reflektoida näitä tuntemuksia ja ajatuksia, jotta ne voitaisiin erottaa tiedonantajien kertomasta. Tutkimuksen refleksiivisyys edellyttää, että, joka vaiheessa täytyy tiedostaa oman ajattelun lähtökohdat ja kirjata ne ylös tutkimuspäiväkirjaan. Tässä vaiheessa väärin tulkitseminen eli liikaa omista lähtökohdista ymmärtäminen olisi kadottanut sen mitä tiedonantaja itse asiassa tarkoitti sanomallaan. (Kylmä & Juvakka 2007).

Tutkimuksen luotettavuutta parantaa tutkijan aihepiirin tunteminen. Tutkimuksen kohteesta tehty tulkinta on kuitenkin aina erilainen riippuen tulkitsijasta. Tämä ei kuitenkaan ole tutkimuksen kannalta ongelma, sillä erilaiset tulkinnat tuovat ilmiön monipuolisesti esiin (Kylmä & Juvakka 2007). Koska sisällön analyysi pohjautuu pitkälti tutkijan omaan tulkintaan aineistosta olisi mielenkiintoista nähdä toinen tutkijan tulkintaa samasta aineistosta. Identtinen tulkinta ei tietenkään ole mahdollinen varsinkin silloin kun toinen ei ole itse tehnyt haastatteluita. Se voisi kuitenkin tuoda erilaisen näkökulman aineistoon. Tutkimuksen tulosten siirrettävyys huomioon ottaen, pyrittiin raportoinnissa antamaan riittävästi tietoa, jotta tuloksia voitaisiin arvioida myös muissa vastaavissa tutkimusympäristöissä (Kylmä & Juvakka 2007).

Laadullisen tutkimuksen viimeisenä luotettavuuskriteerinä pohditaan tutkimuksen vahvistettavuutta, eli millainen on tutkimuksen raportointi ja miten hyvin tutkija on onnistunut kuvaamaan siinä tutkimusprosessin eri vaiheet. Tutkija on pyrkinyt tässä raportissa kuvaamaan koko prosessin eri vaiheet lukijaa ajatellen ja perustellut valintansa. Tarkoituksena oli kuvata etenevää prosessia jota lukija olisi helppo seurata. Raportin luetuttaminen eri henkilöillä toi apua kirjoitusprosessiin ja lisäsi ymmärrystä siitä mitkä asiat vaativat tarkempaa kuvasta tai selittämistä. (Kylmä & Juvakka 2007.)

6.3 Tutkimustulosten tarkastelu

Tässä tutkimuksessa terveysalan opettajat kuvasivat kokemuksiaan harjoittelun verkko-ohjauksesta internetpohjaisen ohjelman avulla. Tutkimuksen tuloksista muodostui kuva opettajasta harjoittelun prosessin ohjaajana verkkoympäristössä. Kokemukset kietoutuivat harjoittelun prosessin ympärille kuvaamaan monipuolisesti verkko-ohjausta sekä opettajan työtä verkko-ohjaajana.

Tutkimusasetelmassa perinteistä harjoittelun ohjausta ei verrattu verkko-ohjelman avulla annettuun. Opettajien kuvaukset perustuivat kuitenkin monilta osin juuri kokemukseen siitä, mikä verkko-ohjauksessa oli erilaista perinteiseen verrattuna. Siksi tämä on otettu huomioon tuloksia tarkasteltaessa. Tulosten tarkastelussa peilataan tämän tutkimuksen tuloksia vastaaviin verkko-opetusta ja ohjausta käsitteleviin tutkimuksiin.

Tämän tutkimuksen mukaan **opettajat saivat verkko-ohjelman avulla systemaattisesti tietoa opiskelijan harjoittelusta** koko sen keston ajan. Merkittävää tuloksissa oli monipuolisen tiedon saanti harjoittelun eri osa-alueista. Yhtä tarkkaa tai vastaavaa kuvausta terveysalan harjoittelusta saadusta tiedosta ei saatu tähän tutkimukseen löydetystä tutkimuskirjallisuudesta. Verkko-opetusta käsittelevissä tutkimuksissa kuitenkin todetaan, että opiskelijan ajattelu on tullut näkyvämmäksi opettajalle (Leinonen 2008, Kullaslahti 2011), mikä tukee tässä tutkimuksessa saatua tietoa opiskelijan ajattelusta ja sen kehittymisestä. Huonosti selviytyvien opiskelijoiden huomaaminen verkossa on todettu tärkeäksi (Lu ym. 2009), mikä näkyi myös tässä tutkimuksessa. Opettaja huomasi verkko-ohjelmasta, mikäli opiskelijalle oli ongelmia harjoittelussa. Ohjausta voitiin tällöin suunnata opiskelijalle tarvittaessa enemmän.

Tässä tutkimuksessa **opettajan rooli verkko-ohjaajana kuvattiin aktiivisena**. Opettajat hyödynsivät saamaansa tietoa opiskelijan harjoittelun arvioinnissa. Harjoittelusta saatu tieto yhdistettynä opettajan tulkintaan ja aktiivisen ohjausmenetelmän valintaan muodosti ehjän syklin, jonka sisällä harjoittelu eteni prosessina eteenpäin. Opettajat kokivat vastuullisuutta verkkokeskusteluista ja heillä oli mahdollisuus vaikuttaa harjoittelupaikan käytännön ohjaukseen. Opettajan itsenäisen ohjaustavan korostuminen näkyi mm. persoonallisuutena joka mainittiin myös Kullaslahden (2011) tutkimuksessa. Tässä tutkimuksessa verkko-ohjaus mahdollisti opiskelijan yksilöllinen ohjauksen ja opettaja oli intensiivisemmin läsnä harjoittelussa. Yksilöllinen ohjaus mahdollistui erityisesti eTaitava ohjelman kautta. Verkkokeskusteluissa opettaja ohjasi koko ryhmää jolloin yksilöllisempi ohjaus oli haasteellisempaa. Helanderin (2009) mukaan opettajan ohjaa verkossa niin, että se tukee yhteistoiminnallista oppimista ja osaamista.

Verkko-ohjaus vaikutti tämän tutkimuksen tulosten valossa **myönteisesti opiskelijan harjoitteluun**. Verkko-ohjaus edisti oppimista, paransi opiskelijan itsearviointia, sekä edisti opiskelijan tavoitesuhteista harjoittelua. Tämä tulos on saman suuntainen Mettiäisen (2012) raportissa, jossa opiskelijat kokivat eTaitava ohjelman käytön tukevan heidän oppimistaan.

Tässä tutkimuksessa todettiin, että **verkko-ohjauksella oli paljon myönteisiä vaikutuksia opettajan työhön**. Opettajat kokivat verkko-ohjelman käytön auttavan heitä harjoittelun

ohjauksessa se täydensi harjoittelun ohjausta. Verkko-ohjelman kuvattiin toimivan opettajan ”työkaverina” ohjauksessa. Verkko-ohjaus koettiin mielekkäänä työmuotona. Verkko-ohjaus oli joustavaa ja vapauttavaa, sekä säästi aikaa ja kustannuksia harjoittelupaikalle matkustamisesta. Samankaltaisia tuloksia verkko-opettajien työn mielekkyyden kokemuksista oli myös aiemmissa tutkimuksissa (Vainionpää 2006, Kullaslahti, 2011, Mancuso 2009). Vainionpään (2006) mukaan verkko-opetus ei ainakaan lisännyt opetuksen kustannuksia.

Tässä tutkimuksessa opettajat pitivät tärkeänä kaikkien osapuolten, eli opiskelijoiden, opettajien ja käytännön ohjaajien sitoutumista verkko-ohjelman käyttöön. Käytännön ohjaajien osallistumisesta verkko-ohjaukseen oli niukasti kokemuksia, mutta ne olivat positiivisia. Käytännön ohjaajan näkökulmaa pidettiin tärkeänä opiskelijan oppimisprosessin tukemisen kannalta. Käytännön ohjaajien osallistuminen oli mahdollista eTaitava-ohjelmassa, verkkokeskusteluihin osallistuivat vain opiskelijat ja ohjaava opettaja. Käytännön ohjaajien yhteistyön merkitys opiskelijan ohjauksessa kanssa on todettu myös Luojuksen (2011) tutkimuksessa.

Tämän tutkimuksen tulosten mukaan **verkko-ohjaus oli kuormittavaa**. Verkko-ohjauksen työläys ja ongelmat ajankäytön suunnittelussa tukevat myös muista tutkimuksista saatuja tuloksia (Nevgi & Rouvinen 2005, Barber Parker & Howland 2006, Vainionpää 2006, Johnson 2008, Leinonen 2008, Blake 2009, Passmore 2009, Ryan ym. 2005, Kullaslahti 2011). Edellä mainittujen tutkimusten tulosten perusteella verkko-opetuksen kuormittavuus ei tunnu juurikaan vähentyneen vuosien varrella. Tässä tutkimuksessa opettajat kokivat jatkuvan verkossa olon rasittavana ja resurssit verkko-ohjaukseen riittämättöminä. Osa opettajista ei juurikaan suunnitellut ajankäyttöä verkko-ohjauksessa, mutta osa yritti varata sille aikaa työssä. Rajoitettujen resurssien puitteissa työssä piti tehdä valintoja, eli esimerkiksi suunnata ohjausta enemmän sitä tarvitseville. Kaikki tämä vaati hyvää suunnittelua työssä. Myös verkko-opetuksen tutkimuksissa etukäteissuunnittelu (Ryan ym. 2005, Leinonen 2008, Kullaslahti 2011) sekä opetuksen ja oppimisprosessien strukturointi on todettu tärkeiksi (Leinonen 2008, Kullaslahti 2011).

Verkko-opetuksen tutkimuskirjallisuudessa on noussut esille opettajien teknologisen tuen tarve (Barber Parker & Howland 2006, Blake 2009, Mancuso 2009, Kullaslahti 2011) sekä puutteet teknisissä taidoissa (Mancuso 2009). Tässä tutkimuksessa ongelmia verkko-ohjelmissa ja niiden käytössä mainittiin niukasti. Tämä viittaa siihen, että itse ohjelmien käyttöä ei koettu vaikeaksi ja ne pääasiassa olivat toimivia ohjauskäytössä.

Tämän tutkimuksen tulokset kertovat **vuorovaikutustaitojen korostumisesta verkossa**. Opettajat kokivat kommunikoinnin haastavana verkon välityksellä, kun kaikki vuorovaikutus tapahtui

kirjallisessa muodossa, eikä opiskelijan ilmeitä tai eleitä voinut tulkita tai ei voinut itse selittää asioita keskustelemalla. Leinonen (2008) totesi myös vuorovaikutuksen korostumisen muuttaneen opettajan työtä ja se näkyi erityisesti sosiaali- ja terveysalan opettajuudessa. Tässä tutkimuksessa osa opettajista koki verkko-ohjauksen vieraaksi tavaksi ohjata ja he painottivat sen sijaan kasvokkain annettua, eli face-to-face ohjausta. Tämä mainittiin erityisesti koskien opiskelijatapaamisia, jotka käsittelivät loppuarviointia ja keskustelua ammatillisesta kasvusta. Opettajat kokivat ohjauksen harjoittelupaikoilla arvokkaiksi myös työelämäyhteyksien ylläpidon vuoksi. Lähes kaikki opettajat olivat yhtä mieltä siitä, että verkko-ohjauksen ja opiskelijoiden tapaamisten yhdistäminen olisi ihanteellisin ratkaisu harjoittelun ohjaukseen. Tällöin harjoittelun ohjaukseen voitaisiin tuoda parhaat elementit.

Myös muissa terveysalan verkko-opetuskokemuksia käsittelevissä tutkimuksissa kaivattiin kasvokkain tapahtuvaa kontaktia (Johnson 2008, Blake 2009, Mancuso 2009, Passmore 2009). Opettajat kokivat vuorovaikutusettomuutta ja opiskelijoiden välistä yhteistyötä ei aina syntynyt (Mällinen 2007). Tutkimuskirjallisuudessa korostetaan usein verkko-opetuksen yhteisökeskeisyyttä (Leinonen 2008) ja verkkokeskusteluiden on todettu olevan opiskelijoille hyödyllisiä (Nevgi & Tirri 2005, Vainionpää 2006). Tässä tutkimuksessa yhteisökeskeisyys tai yhteisöllisyys toteutui vain verkkokeskusteluissa.

Tämän tutkimuksen tuloksissa havaittiin ristiriita siinä, että vaikka vuorovaikutuksessa koettiin paljon haasteita opettajat kuitenkin kuvasivat kuinka ohjaussuhde opiskelijan voi olla verkossa tiiviimpi ja opiskelijan voi oppia tuntemaan paremmin. Samoin myös yksittäisen opiskelijan oppimisprosessi on verkossa näkyvämpi opettajalle. Lisäksi tieto tallentuu verkkoon jolloin opettajan on helpompi palata siihen ja käyttää hyväksi arvioinnin joka vaiheessa. Osa opettajista koki ohjauksen verkon kautta etäisenä ja toiset taas kokevat sen mahdollistavan uusia vuorovaikuttamisen muotoja. Etäisyyden tunnetta (Leinonen 2008) ja kontaktien vähäisyyttä on kuvattu myös muissa tutkimuksissa (Vainionpää 2006).

Tämän tutkimuksen tuloksissa todettiin **ongelmia yhtenäisen verkko-ohjauksen toteutuksessa**. Verkko-ohjauksesta ei oltu sovittu yhteneviä linjoja ja pedagogiikasta oli eriäviä näkökantoja. Verkko-ohjelma käyttö oli hiipunut työpaikalla erityisesti eTaitavan osalta. Osa opettajista ei kokenut verkko-opetusta omakseen ja he kokivat ettei se helpota opettajan työtä. Vaikka osa opettajista kuvasi saaneensa tukea verkko-ohjaukseen kollegalta, työyhteisössä ei oltu päästy opetusmuodon yhtenäiseen toteutukseen. Tämä tulos on samansuuntainen Kullaslahden (2011) tutkimuksen kanssa, jossa hyvien käytänteiden jakaminen, työyhteisön suhtautuminen myönteisesti

verkko-opetukseen ja yhteinen suunnittelu ei näkynyt sosiaali- ja terveysalan verkko-opettajien koulutusosalalla.

Tutkimustiedon mukaan opettajat osallistuivat verkko-opetuksen kehittämiseen sitä enemmän, kuin heillä oli kokemusta verkko-opetuksesta (Kullaslahti 2011). Opettajat kaipaavat lisää koulutusta verkko-opetukseen ja eivät olleet tyytyväisiä verkko-opetukseensa (Mällinen 2007). Opettajien täydennyskoulutuksella on todettu yhteys opettajan osaamiseen (Salminen ym. 2011), jota puoltaa myös tässä tutkimuksessa todettu opettajien koulutustarve verkko-ohjauksen osalta. Myös Leinosen (2008) tutkimuksessa todettiin, että verkkopedagogiikka vaatii kehittyäkseen opettajien täydennyskoulutusta. Korhosen (2007) jo aiemmin mainittu epäsuhta opettajien koettujen taitojen ja asennoitumisen välillä voi olla myös syy miksi tässäkin tutkimuksessa yhtenäisen toeuutukseen ei olla vielä päästy. Opettajien välillä voi olla isojakin eroja ja koulutuksen ja perehdytyksen pitäisi siksi olla myös yksilöllisesti räätälöityä (Vainionpää 2006).

Puutteena verkko-ohjauksen yhtenäisessä toteutuksessa tämän tutkimuksen tuloksissa koettiin myös käytännön ohjaajien näkökulman jääminen pois verkko-ohjauksesta. Käytännön ohjaajien mukaan saaminen oli ollut tavoitteena erityisesti eTaitava ohjelman käytössä, mutta käytännön ohjaajien koulutuksia ja harjoittelupaikkojen sitoutumista verkko-ohjelman käyttöön ei ollut toteutunut toivotulla tavalla.

6.4 Johtopäätökset, jatkotutkimusaiheet ja tulosten hyödyntäminen

Tämän tutkimuksen johtopäätöksinä voidaan esittää, että verkko-ohjaus internetpohjaisen ohjelman avulla on informatiivinen, oppimista edistävä ja opettajalle mielekäs, täydentävä ohjaustapa. Verkko-ohjausta on myös kuormittavaa ja se vaatii työssä hyvää suunnittelua sekä ajanhallintataitoja. Verkko-ohjauksessa vuorovaikutus korostuu. Yhtenäisen verkko-ohjauksen toteuttamiseen liittyy vielä ongelmia.

Opettajat tarvitsevat koulutusta verkko-ohjaustyöhön, sekä tukea yhtenäisen toteutuksen mahdollistamiseksi jatkossa.

Tutkimuksen tulokset lisäävät ja täydentävät hoitotieteen tutkimustietoa terveystieteen työharjoittelun verkko-ohjauksesta ja opettaja työstä verkko-ohjaajana. Tutkimuksessa saatu kokemuksellinen tieto luo pohjaa jatkotutkimuksille samasta ilmiöstä. Tutkimuksella saatua tietoa voidaan hyödyntää verkko-opetuksen ja terveystieteen opettajien työn kehittämisessä. Jatkossa voitaisiin tutkia miten asenteet vaikuttavat verkko-ohjaukseen ja uuden teknologian käyttöönottoon. Verkko-ohjausta tulisi tutkia myös harjoittelupaikan käytännön ohjaajan näkökulmasta.

LÄHTEET

- Blake H. 2009. Staff perceptions of e-learning for teaching delivery in healthcare. *Learning in Health and Social care* 8(3), 223-234.
- Barber Parker E, Howland LC. 2006. Strategies to manage the time demands of online teaching. *NURSE EDUCATOR* 31(6), 270-274.
- Cook DA, Garside S, Levinson AJ, Dupras DM, Montori VM. 2010. What do we mean by web-based learning? A systematic review of the variability of interventions. *Medical Education* 44, 765-774.
- Christianson LA, Tiene D, Luft P. 2002. Web-based Teaching in Undergraduate Nursing Programs. *NURSE EDUCATOR* 27(6), 276-282.
- Elo S, Kyngäs H. 2008. The qualitative content analysis process. *Journal of Advanced Nursing* 62(1), 107-115.
- Eriksson K, Isola A, Kyngäs H, Leino-Kilpi H, Lindström U, Paavilainen E, Pietilä A- M, Salanterä S, Vehviläinen- Julkunen K, Åstedt-Kurki P. 2012. Hoitotiede. Sanoma Pro Oy. Helsinki.
- Eristi SD, Haseski HI., Uluuysal B, Karakoyun F. 2011. The use of mobile technologies in multimedia supported learning environments. *Turkish Online journal of Distance Education-TOJDE* 12(3), 130-141.
- Edilex. 2003. Ammattikorkeakoululaki. Luettu 24.4.2013. Saatavana Verkossa: <http://www.edilex.fi/saadokset/smur/20030351>
- Eskola J, Suoranta J. 2008. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 8. Painos. Vastapaino, Tampere.
- Helander J. (toim.) 2009. Ammatillisen opettajan käsikirja. Saarijärven Offset Oy. Saarijärvi.
- Ilomäki L. 2012. E-oppimateriaalit oppimisen ja opettamisen tukena. Erilaiset e-oppimateriaalit. Teoksessa Ilomäki L. (toim.). Laatu E-oppimateriaaleihin. E-oppimateriaalit opetuksessa ja oppimisessa. Opetushallitus. Juvenes Print. Tampere.
- Johnson A. 2008. A Nursing Faculty's Transition to Teaching Online. *Nursing Education Perspectives* 29(1), 17-22.
- Korhonen V. 2007. Korkeakoulutus pedagogisen kehittämisen kontekstina. Teoksessa Korhonen J. (toim.) Muuttuvat oppimisympäristöt yliopistossa. Juvenes Print. Tampere.
- Kullaslahti J. 2011. Ammattikorkeakoulun verkko-opettajan kompetenssi ja kehittyminen. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto. Kasvatustieteiden yksikkö 1613. Tampereen yliopistopaino Oy –Juvenes Print. Tampere.
- Kuula A, Tiitinen S. Eettiset kysymykset ja haastattelun jatkokäyttö. Teoksessa Ruusu vuori J, Nikander P, Hyvärinen M. (toim.) Haastattelun analyysi. Vastapaino. Tallinna, 446-459.
- Kääriäinen M, Kyngäs H. 2004. Potilaiden ohjaus hoitotieteellisissä tutkimuksissa vuosina 1995-2002. *Hoitotiede* 17, 208-215.

- Kääriäinen M, Kyngäs H. 2005. Käsitemaalyysi ohjaus-käsitteestä hoitotieteessä. *Hoitotiede* 17, 251-258.
- Kääriäinen M, Kyngäs H, Ukkola L, Torppa K. 2005. Terveystenhuoltohenkilöstön käsitykset ohjauksesta sairaalassa. *Hoitotiede* 18, 4-13.
- Kylmä J, Juvakka T. 2007. Laadullinen terveystutkimus. Edita, Helsinki.
- Kyngäs H, Elo S, Pölkki T, Kääriäinen M, Kanste O. 2011. Sisällönanalyysi suomalaisessa hoitotieteellisessä tutkimuksessa. *Hoitotiede* 23(2), 138-148.
- Laaksonen M, Pohjola P. 2010. Raportti projektista käytännön ohjauksen kehittämisen eTaitava-järjestelmän kautta. Tampereen yliopisto, Terveystieteiden yksikkö. Syventävä harjoittelu ja projektityö. Julkaisematon lähde.
- Leinonen AM. 2008. Ammatillinen opettajuus kansallisessa opetuksen kehittämishankkeessa. Tampereen yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. Akateeminen väitöskirja. Tampereen Yliopistopaino Oy –Juvenes Print. Tampere.
- Löfström E, Kanerva K, Tuuttila L, Lehtinen A, Nevgi A. 2010. Laadukkaasti verkossa: verkko-opetuksen käsikirja yliopisto-opettajalle. Helsingin yliopisto, Tutkimuksen ja opetuksen toimiala. Saatavana verkossa: http://www.helsinki.fi/julkaisut/aineisto/hallinnon_julkaisuja_33_2006.pdf
- Mancuso JM. 2009. Perceptions of distance education among nursing faculty members in North America. *Nursing and Health Sciences* 11, 194-205.
- Mällinen S. 2007. Conceptual Change of Polytechnic Teachers in Transition from Classrooms to Web-Based Courses. Akateeminen väitöskirja. Tampereen Yliopistopaino Oy –Juvenes Print. Tampere.
- Mettiäinen S. 2012. Sähköisellä arviointijärjestelmällä ryhtiä harjoittelun ohjaukseen. Kokemuksia eTaitava –ohjelman käytöstä hoitotyön opiskelijoiden ohjauksessa. Tampereen ammattikorkeakoulun julkaisuja. Sarja B. Raportteja 53. Tampere.
- Nevgi A, Heikkilä M. 2005. Yliopistollinen verkko-opetus. Teoksessa Nevgi A, Löfström E, Evälä A (toim.). Laadukkaasti verkossa Yliopistollisen verkko-opetuksen ulottuvuudet. Yliopistopaino. Helsinki.19-31.
- Nevgi A, Rouvinen, M. 2005. Verkko-opetuksen edut ja haitat opettajien ja opiskelijoiden arvioimana. Teoksessa Nevgi A, Löfström E, Evälä A. (toim.). Laadukkaasti verkossa Yliopistollisen verkko-opetuksen ulottuvuudet. Yliopistopaino. Helsinki. 81-94.
- Nikander P. 2010. Laadullisten aineistojen litterointi, kääntäminen ja validiteetti. Teoksessa Ruusuvoori J, Nikander P, Hyvärinen M. (toim.) Haastattelun analyysi. Vastapaino. Tallinna, 432-445.
- Lu D-F, Lin Z-C, Li Y-J. 2009. Effects of a web-based course on nursing skills and knowledge learning. *Journal of nursing Education* 48, 70-76.
- Passmore DA. 2009. A phenomenological study of nursing faculty's experiences in transitioning from classroom to an online teaching role. Akateeminen väitöskirja. University of South Florida. Scholar Commons. Saatavana verkossa: <http://scholarcommons.usf.edu/etd/2130>

Polit DF, Beck CT. 2012. Nursing Research. Generating and Assessing Evidence for Nursing Practice. Ninth Edition. Lippincott Williams & Wilkins, China.

PSHP Eettinen toimikunta. 2013 Ohjeet ja toiminta. Luettu 7.5.2013. Saatavana verkossa: <http://www.pshp.fi/default.aspx?contentid=1155#22Tutkimussuunnitelmanarviointi>

Ruusuvuori J, Tiittula L. 2009. Tutkimushaastattelu ja vuorovaikutus. Teoksessa: Ruusuvuori J, Tiittula L. (toim.) Haastattelu tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. 2. painos Gummerus kirjapaino Oy. Jyväskylä. 22-56.

Ruusuvuori J. 2010. Litteroijan muistilista. Teoksessa Ruusuvuori J, Nikander P, Hyvärinen M. (toim.) Haastattelun analyysi. Vastapaino. Tallinna. 424-431.

Ruusuvuori J, Nikander P, Hyvärinen M. 2010. Haastattelun analyysin vaiheet. Teoksessa Ruusuvuori J, Nikander P, Hyvärinen M. (toim.) Haastattelun analyysi. Vastapaino. Tallinna. 9-36.

Ryan M, Hodson Carlton K, Ali NS. 2004. Reflections on the Role of Faculty in Distance Learning and Changing Pedagogies. *Nursing Education Perspectives* 25(2), 73-80.

Saarikoski M, Kaila P, Leino-Kilpi H. 2009a. Kliininen oppimisympäristö ja ohjaus ja hoitajaopiskelijoiden kokemana –muutokset kymmenvuotiskaudella. *Hoitotiede* 21(3), 163-173.

Saarikoski M, Warne T, Kaila P, Leino-Kilpi H. 2009b. The role of the nurse teacher in clinical practice: An empirical study of Finnish student nurse experiences. *Nurse Education Today* 29, 595-600.

Salminen L, Karjalainen T, Väisänen S, Leino-Kilpi H, Hupli M. 2011. Hoitotyön opettajien arviointi omasta osaamisestaan *Hoitotiede* 23(1), 72-80.

Sariola J. toim. 2003. Mobiiliteknologian käyttö ja palvelut yliopistoissa 2003-2006. Suomen virtuaaliyliopisto. Luettu 25.3.2013. Saatavana verkossa: <http://www.virtuaaliyliopisto.fi/data/files/svy-julkaisut/julkaisu007.pdf>

Syrjäkari M. 2007. Opettaja ohjaajana verkossa – tutoreiden kokemuksia verkko-ohjaamisesta *Akateemiset opiskelutaidot* -verkkokurssilla. Lapin yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. Akateeminen väitöskirja. Lapin yliopistopaino, Rovaniemi.

TENK. 2012. Tutkimuseettinen neuvottelukunta. Ohjeet ja julkaisut. Luettu 7.4.2013. Saatavana verkossa: <http://www.tenk.fi/>

Toikkanen T. 2012 Sosiaalinen media ja oppimisen uudet mahdollisuudet. Teoksessa Ilomäki L. (toim.). Laatu E-oppimateriaaleihin. E-oppimateriaalit opetuksessa ja oppimisessa. Opetushallitus. Juvenes Print. Tampere. 25-32.

Vainionpää J. 2006. Erilaiset oppijat ja oppimateriaalit verkko-opiskelussa. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto. Tampereen Yliopistopaino.

YSA. 2013. Yleinen suomalainen asiasanasto. Luettu 1.3.2013. Saatavana verkossa: <http://vesa.lib.helsinki.fi/ysa/>

Liite 1: Tutkimustiedote

Hyvä Terveysalan opettaja!

Sinulla on terveysalan opettajana kokemusta harjoittelun ohjaamisesta verkko-ohjelman avulla. Pyydän ystävällisesti sinua asiantuntijana osallistumaan tutkimukseeni, joka toteutetaan yksilöhaastatteluna joko henkilökohtaisesti tai puhelimitse. Ohjaus- tai opetustyövuosien määrä ei rajoita tutkimukseen osallistumista. Haastattelu suoritetaan touko-elokuun aikana ja voidaan tehdä työaikana työpaikallasi tai valitsemanasi ajankohtana sovituksessa paikassa. Aikaa haastatteluun kuluu noin tunti. Haastattelu nauhoitetaan ja tarvittaessa voidaan sopia aika uudesta haastattelukerrasta. Tutkimukseen osallistuminen on täysin vapaaehtoista ja sinulla on oikeus perua osallistumisesi missä tahansa tutkimuksen vaiheessa.

Tutkielman aiheena on ”Terveysalan opettajien kokemukset harjoittelun ohjauksesta internetpohjaisen ohjelman avulla.” Tutkimuksen tavoitteena on tuottaa tietoa harjoittelun ohjauksesta ja internetpohjaisten ohjelmien soveltuvuudesta terveysalan harjoittelun ohjaukseen. Tämä on terveystieteiden pro gradu – tutkielma hoitotyön opettamisen koulutusohjelmassa. Tutkielmaani ohjaavat Tampereen yliopiston Terveystieteiden yksiköstä professori Päivi Åstedt-Kurki sekä yliopisto-opettaja Mira Palonen.

Ota yhteys minuun sähköpostilla tai puhelimitse, niin voimme sopia haastatteluajankohdasta. Annan mielelläni lisätietoja tutkimuksesta.

Yhteistyöterveisin,

Katja Varamäki

TtM-opiskelija

sähköposti: katja.varamaki@uta.fi

puhelin:

Liite 2: Suostumuslomake

Kirjallinen suostumus osallistumisesta tutkimukseen:

Terveysalan opettajien kokemukset työharjoittelun ohjauksesta internetpohjaisen ohjelman avulla.

Minua on pyydetty osallistumaan yllämainittuun tieteelliseen tutkimukseen ja olen saanut sekä kirjallista että suullista tietoa tutkimuksesta ja mahdollisuuden esittää siitä tutkijalle kysymyksiä. Ymmärrän, että tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista ja että minulla on oikeus kieltäytyä, sekä perua suostumukseni milloin tahansa syytä ilmoittamatta. Tiedän että haastattelut nauhoitetaan ja tutkimusraportissa voi esiintyä lainauksia haastattelustani. Nimeäni ei mainita eikä minua voi tunnistaa lainausten perusteella. Mikäli keskeytän tutkimukseen osallistumisen enkä halua haastatteluani käytettävän, nauhoitettu haastattelu tuhotaan eikä sitä käytetä. Ymmärrän myös, että kaikki tiedot käsitellään luottamuksellisesti. Tutkimusaineisto säilytetään lukitussa paikassa, niin että se ei voi joutua ulkopuolisten käsiin. Aineisto tuhotaan tunnistetietoineen, tutkimuksen valmistuttua. Voin ottaa yhteyttä tutkijaan tutkimuksen jokaisessa vaiheessa.

Tutkimukseen osallistujan Allekirjoitus ja nimen selvennys

Sähköpostiosoite ja puhelin työhön

Paikka ja aika

Suostumuksen vastaanottajan allekirjoitus ja nimenselvennys

Paikka ja aika

Katja Varamäki

sähköposti: katja.varamaki@uta.fi

puhelin: